

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕΤ'

Συνδρομή ἑτησίαι· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἑκάστης. Ἔτους καὶ αἰνεῖ ἑξήκοντα. — Ἐργασίον Διευθ. : Ἐπι τῆς Λέσχης Πανεπιστημίου 39.

30 Ὀκτωβρίου 1883

Πόλις ἦτον

Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

Συνέγραμ' ἰδί σελ. 677.

Ἡ οἰκία τῆς χήρας Ὁθωμανίδος κεῖται ἐπὶ τῆς εὐρείας μὲν τώρα, ἀλλ' ὄχι πλέον ὡς πρὶν γραφικωτάτης ὁδοῦ, τῆς Νδιβάν-γιολοῦ, οὐ μακρὰν τῆς πλατείας τοῦ βυζαντινοῦ ἵπποδρομίου. Προφανῶς εἶναι παλαιὸν κτήμα, εὐπόρου ἄλλοτε οἰκογενείας. Διότι ἐνῶ αἱ παρακείμεναι οἰκίαι φαίνονται ἀλυπῆτως κολοβωμέναι ὑπὸ τῆς εὐρύσεως τοῦ δρόμου, ἡ τῆς Ὁθωμανίδος διακρίνεται δι' ἐνὸς προαυλίου, στενοτάτου μὲν νῦν, καὶ ἐπιτρέποντος τοῖς ἐν τῷ ἐξώστῳ καθημένοις νὰ βλέπωσιν ὑπὲρ τὸν χαμηλὸν αὐτοῦ τοῖχον πάντα τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως δῆποτε ὅμως λειψάνου τῆς προτέρας εὐρυχωρίας. Ὅπισθεν αὐτῆς ἔχει ὠραῖον κηπίσκον μὲ ὑψηλοτάτους κισσοσκεπεῖς τοίχους καὶ μὲ μικρὸν περιπτερον εἰς τὴν μίαν πλευράν. Εἰς τοὺς τοίχους τούτους ὀφείλει κυρίως τὴν ὡς ἐκ θαύματος διάσωσιν τοῦ μεγίστου αὐτῆς μέρους ἀπὸ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις εἶχεν ἀποτεφρωμένην ὀλόκληρον τὴν ὀπισθεν τῆς ὁδοῦ ἐκεῖνης συνοικίαν. Μῆρος τῆς ἀπέναντι τοῦ περιπτεροῦ πλευρᾶς τοῦ τοίχου, καταρρεῦσαν, φαίνεται, κατὰ τὴν πυρκαϊάν, ἀνοικοδομήθη ἐκ τοῦ προχείρου, ἐπιτρέψαν τὴν εἰς αὐτὸ προσαρμυγὴν μικρᾶς θύρας, δι' ἧς ὁ οἶκος ἀπέκτησε νέαν συγκοινωνίαν μὲ τὰ ἐκτός, πολὺ συντομωτέραν εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἀστυνομίας διὰ τῶν ἀχανῶν ἐρεπίων προσερχόμενον. Ἐν τούτοις ἡ κατὰ βάθος αὐτῆ εὐρυχωρία ἐμηνδύνετο ὑπὸ τῆς ἀπωλείας, ἣν τὸ πλάτος τῆς οἰκίας ὑπέστη κατὰ τὴν πυρκαϊάν. Διότι οικονομικαὶ δυσχέρειαι δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῆς βλαβείσης πλευρᾶς· αἱ δ' ἐκ τοῦ προχείρου προσκαρφωθεῖσαι ἡμίκαυτοι σαναίδες ἄφινον τὰ κατ' αὐτὴν δωμάτια παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένα, καὶ ἐντελῶς ἀκατοίκητα.

Καὶ ὅμως ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐχώρει ὄχι μόνον ἡ γραῖα Ὁθωμανίς μετὰ τοῦ Κικιμήλη, ὄχι μόνον ὁ ἐφέντης μετὰ τῆς πολυπληθεσάτης αὐτοῦ οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ ὁ ἀδελφός μου, καὶ δὴ πάντες οἱ ἐγγύς καὶ μακρὰν συγγενεῖς ἡμῶν, ὅσοι ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψίν μου. Διότι ὁ πιστὸς Κικιμήλης εὐθύς ὡς ἐ-

μυρίετό τινα, τὸν ἰχνηλάτει μέχρις ὅτου, ἀνευρὼν τὴν κατοικίαν, μετέφερε τὰ πράγματα του εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας. Ἡ δὲ καλὴ Ὁθωμανίς ἔχαιρεν ἐπὶ τούτῳ· διότι, ἔλεγε, δύο κακοὺς ἀνθρώπους δὲν τοὺς χωρεῖ οὔτε ὅλη ἡ οἰκουμένη ἐνῶ χίλιοι καλοὶ ἄνθρωποι κάμνουν μουραμπέτι καὶ μέσα εἰς ἓνα καρυδότσουφλο!

Τοιαύτη ἦτον ἡ οἰκία ἐν ἣ ἐπὶ τέσσαρας σχεδὸν ἐβδομάδας διέτριβον τὸν πλείω τῆς ἡμέρας χρόνον, μεταβαίνων τακτικὰ καθ' ἑκάστην. Τὰς δεξιώσεις τῆς γραίας Ὁθωμανίδος τὰς ἤκουον ἀπὸ τῶν δικτυωτῶν παραθύρων αὐτῆς, ποῖν ἔτι κρούσω τὴν ἐπὶ τοῦ Νδιβάν-γιολοῦ θύραν. Ἡ ἐλευσίς μου ἐπεριμένετο ἐκ τοῦ ἐξώστου. Ἡ δ' ἐμφάνισίς μου ἐπροξένει ἐν τῷ οἴκῳ ταρχῆν ὁμοίαν μὲ τὸν θύρῳβον πολλῶν πτηνῶν ἐπτοημένων ἐκ τῆς ἐμφανίσεως αἰλούρου τινὸς πρὸ τοῦ μεγάλου κλωβοῦ των. Ἦσαν αἱ φωναὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παίδων καὶ τῶν παιδικῶν τοῦ ἐφέντου, αἰτινες ἐσκίρτων φευγούσ' ἐν ἀτάκτῳ σπουδῇ εἰς τὸ χαρμίον των, ἐκ φόβου μήπως τὰς ἰδῶ ἄνευ γιασμαλίου. Ὁ Κικιμήλης μὲ τὸ μικρὸν καὶ χιονόλευκον σαρίκιόν του, τὸν μακρὸν καὶ πράσινον τσουμπέν του, μὲ τὴν ὠρχᾶν καὶ συμπαθητικὴν αὐτοῦ μορφήν, ὑψηλὸς ὅσον σχεδὸν καὶ ὁ τοῖχος τοῦ προαυλίου, μοι ἦνοιγε τακτικὰ τὴν θύραν μὲ τὸ γλυκὺ καὶ μελαγχολικὸν αὐτοῦ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων, μέχρις ἐδάφους ὑποκλινόμενος διὰ τὸν ἐγκάρδιον τεμνᾶν τῆς ὑποδοχῆς. Αἱ δύο γραῖαι εἶχον πάντοτε ἔτοιμον κανὲν γλύκισμα εὐχάριστον εἰς ἐμὲ, ἢ κανὲν παραμύθιον ἔτι πολὺ εὐχαριστότερον. Πρὸ πάντων ἡ Ὁθωμανίς ἦτο κατενθουσιασμένη δι' ἐμὲ, ὅστις, ἔλεγε, τόσο σοφὸς καὶ σπουδασμένος ποῦ ἤμουνα, δὲν ἔγινεα εἰδωλολάτρης ἀπιστος, μόνον ἐπίστευα μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου — εἰς τὰ παραμύθια! Μόνον διὰ δύο τινὰ ἐμεμφιμοῖρει τρομερὰ ἐναντίαν μου. Πρῶτον διότι κατ' οὐδένα τρόπον ὑπέφεραν ν' ἀκούσω τι περὶ τῶν θαυμάτων τῆς μαγείας, δευτέρον ὅμως διότι δὲν κατεδέχθην ἀκόμη νὰ ξενισθῶ μίαν νύκτα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ πτωχικοῦ τῆς. Καὶ δὲν ἐστάθη μὲν δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν ποτὲ ἐπὶ τοῦ πρώτου, συνεβιάσθημεν ὅμως ἐπὶ τέλους ὡς πρὸς τὸ δευτέρον.

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπεριμένονεν τὸν υἱὸν τῆς τὸν ἀνακριτὴν νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶχεν ἤδη στείλει περὶ τοὺς εἰκοσιν ὑπόπτους εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου μετένεγκε τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπιηρείας τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν. Ὅταν φθάσῃ ὁ Ἐφέντης, εἶπον εἰς τὴν γραῖαν, τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ κοιμηθῶ εἰς τὸν οἶκόν σου. Θὰ ἔχω πολλὰ νὰ πληροφορηθῶ. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τοῦτο, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, ἐπέστρεψεν ὁ ἀνακριτὴς. Ὁ ἀδελφός μου, ὅστις ἔφθασε τὴν προτεραίαν, μοὶ διηγήθη πολλὰ περὶ τῆς σκληρᾶς αὐτοῦ δραστηριότητος.

— Αὐριοὶ λοιπὸν θὰ ἔλθω μετὰ τὸ δειλινόν, τοὺς εἶπον, ὅταν θὰ ἦναι ἐδῶ καὶ ὁ Ἐφέντης. Μὴ μὲ προσμένετ' ἐνωρίτερον.

Τὴν ἐπιούσαν ἀνάβας ἐν ἐκ τῶν παρὰ τὴν Παλαιὰν Γέφυραν μισθουμένων δημοσίων ἱπαρχῶν, καὶ μὴ φεισθεὶς τοῦ ἡλικιακοῦ καὶ γυμνοῦ τὰς κνήμας ἱππηλάτου, ὅστις, ἰδρῶτι περιρροόμενος, ἔτρεχε καθ' ὄλην τὴν ὁδὸν παρὰ τὴν οὐρὰν τοῦ γοργοῦ καὶ πειθηνίου ἀλόγου, ἔφθασα πρὸ τῆς οἰκίας πολὺ ἐνωρίτερον ἢ ὅτι ὑπεσχέθη. Διὰ τοῦτο δὲν παρεξενεύθην, μὴ ἀκούσας ταύτην τὴν φωνὴν τὰς δεξιώσεις τῆς Ὀθωμανίδος, ὅπισθεν τοῦ δικτυωτοῦ παραθύρου τῆς. Ἄλλ' ὅταν ἀνοίγεισης τῆς θύρας, εἶδον ἐνώπιόν μου μικρὸν, βλακωδῶς προσατενίζον με τουρακόπαιδον, καὶ οὐχὶ τὴν ὥρην τοῦ Κιαμὴλ ὄψιν, ποιούντος τὸν μεγάλον αὐτοῦ *τεμενὰν* μὲ τὸ αἰωνίως μελαγχολικὸν ἐκεῖνο μειδιάμα, δὲν ἤξεύρω πῶς διετέθη ξένως καὶ παραδόξως. Ἐκτὸς τοῦ παιδὸς, οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐν τῇ αὐλῇ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον καὶ πῶς δροσερὸν κατώγειον — κ' ἐδῶ οὕτε ψυχῇ. Ἐκάλεσα μετὰ τινος ἀνυπομονησίας τὴν μητέρα μου, τὸν ἀδελφόν μου, οὐδεὶς ἀπεκρίθη. Ἡ μικρὰ πρὸς τὸν κῆπον θύρα εἰς τὸ βᾶθος τοῦ κατωγείου ἦτο, παρὰ τὸ σύνθηρες, ὀλίγον ἀνοικτὴ. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀνέλθω τὴν κλίμακα πρὶν ἢ βεβκιωθῶ ὅτι τὸ χαρμίον ἀπεσύρθη ἐκ τῆς *σάλλας*, ἐχώρησα διατάζων πρὸς αὐτήν, καὶ παρακύψας εἶδον εἰς τὸν κῆπον.

Πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ κισσοσκεποῦς τοίχου, κατὰ τὸ ἡμισυ εἰς τὴν σιάν, ἐκάθηντο ἡ μήτηρ μου, ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἄλλη τις βρακένδυτος καὶ ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν γραῖα, κατὰ τὸ φαινόμενον πιναρὰ *βωμοκατοιβέλα*, ἥτοι Ἀθιγγανὶς ἐλληνοφώνως. Ὑψηλότερον τῶν λοιπῶν καθημένη, ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ὑπτίον κόσκινον, ἐφ' οὗ κύπτουσαι ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἡ μήτηρ μου, ἐφαίνοντο προσπαθοῦσαι νὰ ἐννοήσωσι κατὰ τι, μετὰ προφανοῦς ἐκπλήξεως καὶ ἀπορίας. Μετὰ μακρὰν σιωπὴν

— Καθὼς σὲ λέγω, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ δογματικῆς ἐμφάσεως. Ὁ φονιάς εἶναι κοντὰ

σας· γυρίζει τριγύρω σας· μὴν τὸν ζητᾶτε μακρὰ.

— Χα! εἶπεν ἡ μήτηρ μου, μετὰ θριαμβευτικῆς χαρᾶς. Λοιπὸν ἐπιάσθηκε! Θὰ ἦναι ἀπὸ αὐτοῦ ποῦ ἐστειλεν ὁ Ἐφέντης δεμένους. Ἐλησμόνησα νὰ σὲ πῶ πῶς οἱ ὑποπτοὶ εὐρίσκονται ἐστὴν Πόλι.

— Σὲ εἶπα νὰ μὴ μοῦ λέγῃς τίποτε, χωρὶς νὰ σ' ἐρωτῶ, ἀλλοίως θὰ μὲ χαλάσῃς τὰ μάγια! εἶπε δυσανασχετοῦσα ἡ πυθία τῶν τριόδων, καὶ ἔσεισε τὸ κόσκινον ἰσχυρῶς καὶ ἠκούσθη ἐν αὐτῇ κρότος, ὡς συγκρουομένων ὀσπρίων.

— Ἐλα, μὴν κακιάνεῖς! εἶπεν ἡ Ὀθωμανὶς, ἃς τὰ ρίξωμεν ἀκόμη μιά. Μέτρησέ τα πάλι.

— Χοῦμ! εἶπεν ἡ μάντισσα, τρεῖς καὶ ἡ ἀλήθεια! Καλὰ! Μὰ καθὼς σας εἶπα, μὴ μὲ λέτε τίποτε. Ἐκεῖνο, ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι, θὰ τὸ ποῦνε τὰ κουκκιά. Κύτταξ' ἐδῶ, κοκκίωνα, τὸν φονιά, τὸν ἑγγάλλω πάλιν ἔξω. — Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ κόσκινου ἓνα μελαψὸν κύαμον ἔριψεν αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὅπισθεν αὐτῆς ἐκστομίσασα μίαν κατάραν. — Τώρα, εἶπεν ἔπειτα, σεῖς μετρήσετέ τα κ' ἐγὼ νὰ τὰ ῥωτήσω.

Ἡ μήτηρ μου ἔλαβε τὸ κόσκινον, ἔχουσε τοὺς κύαμους εἰς τὴν ποδιάν τῆς, καὶ θέσασα αὐτὸ πάλιν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀθιγγανίδος ἤρχησε νὰ ἐνθέτῃ μετροῦσα τοὺς κύαμους ἀνὰ ἓνα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, μεθ' ὅσης ἴσως οὐδέποτε φιλάργυρος ἐμέτρησε πολυτίμους μαργαρίτας, μέλλων νὰ τοὺς ἐμπιστευθῇ εἰς ξένας χεῖρας.

— Σωστὰ εἶναι; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανὶς, ρίψασα τοὺς ψαροὺς αὐτῆς πλοκάμους ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν τῆς.

— Ναί! ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου, σωστὰ σαράντα.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἔλαβε τότε τὸ κόσκινον καὶ περιαγαγοῦσα ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῇ κύαμων οἰκειότητος ἐκφραστικὸν βλέμμα καὶ συνταράξασ' αὐτοὺς δις καὶ τρίς, ὡς ἐὰν ἠθελε ν' ἀφυπνίσῃ τὸ βελθὼς ἐν αὐταῖς κοιμώμενον μαντικὸν πνεῦμα, ἀνεφώνησεν ἐπὶ τὸ ἐπιτακτικώτερον

— Ἀνθρώπος σκοτώθηκε, ποὺς νὰ τὸν ἐσκότωσε; — Τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα· τρεῖς γὰρ τοὺς κρυφοὺς ἐχθροὺς του, καὶ κουκκιά σαρανταένα. — Καὶ ταῦτα ἐπαύουσα ἐχώριζε τοὺς κύαμους εἰς διαφόρους τριάδας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀποδιδοῦσα εἰς ἐκάστην διαφῶρον θέσιν καὶ ἰδιότητα. — Τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα, τρεῖς γὰρ τοὺς κρυφοὺς ἐχθροὺς του καὶ κουκκιά — *sarantaina!*

Πόσα κουκκιά ἐμέτρησες, κοκκίωνα;

— Σαράντα, εἶπεν ἡ μήτηρ μου.

— Καὶ σαράντα ἦτανε, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς. Μὰ, μὲθῃκε μέσα κ' ὁ φονιάς κ' ἔγειναν σαράντα ἓνα. Θωρεῖς τὸν ἔχω μαγεμμένο, κ' εἴμ' ἄξια νὰ τὸν φέρω μὲς' ἐστὸ κόσκινό μου κ' ἀπὸ τὴν ἀκρῆα τοῦ κόσμου.

Ἀφοῦ αἱ δύο γυναῖκες ἐβεβαιώθησαν περὶ τοῦ ἐκ θαύματος ἀξηθέντος ἀριθμοῦ τῶν κύαμων, ἡ μάντισσα ἐτάραξε τὸ κόσκινον ἐπιλημμένως, καὶ μετὰ ταχυδακτυλογικῆς δεξιότητος ἐτίναξε τρεῖς φορὰς τὰ ὄσπρια ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τρεῖς φορὰς τὰ ὑπεδέχθη ἐν τῇ κόσκινῳ πάλιν, χωρὶς οὐδὲ ἐν νὰ ἐκπέσῃ. Μεθ' ὅ, θέισα τὸ κόσκινον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κύψασα ἐπ' αὐτοῦ, σοβαρῶς ἤρξατο νὰ μελετᾷ, ὡς μοὶ ἐφαίνετο, τὰς συμπτώσεις τῶν κύαμων. Ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐσπούδαζον καὶ αὐταὶ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας.

— Κύτταξε! εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ μακρὰν θρησκευτικῆν σιωπὴν. — Ἐδῶ εἶναι ὁ φονιάς καὶ ἐδῶ εἶσαι σὺ. Κανένας δὲν εἶναι τόσο κοντὰ σου, ὅσον αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ σου. Γι' αὐτὸ, σὲ λέγω, μὴν τὸν ζητᾶς μέσα ἐστὴν Πόλι, μὴν τὸν ζητᾶς ἐστὰ μακρὰ. Θεοῖμαι κανένας χωριανός, κανένας ἐδικός σου.

Ἡ μεγάλη περιέργεια μεθ' ἧς προσεῖχον εἰς τὰ γινόμενα μ' ἔκαμε φαίνεται νὰ λησμονήσω, ὅτι ἤμην κατὰσκοπος μέχρι τοῦδε καὶ νὰ ἐρεισθῶ βαρύτερον πῶς ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ κηπαρίου. Πρὶν ἢ τὸ ἐννοήσω, ἡ θύρα ἠνοιγῆ μετὰ τρυγμοῦ, κ' ἐγὼ ἐφωράθην ἰστάμενος ὅπισθεν αὐτῆς.

— Βγά! ἐπεφώνησεν ἡ μήτηρ ἐκπληκτος, διὰ τὴν ἀπρόοπτον παρουσίαν μου. — Ἐδῶ εἶσαι, παιδί μου; Καὶ πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μιχαῆλος νὰ μὲ τὸ πῆ; Χαρά στον, τὸν πολλακαμμένο!

Ἡ τε μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐφαίνοντο δυσαρέστως πῶς ἐξαφνισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐφωράθησαν ἐν τῇ ἐνασχολήσεσιν, καὶ ἀμφοτέραι δὲν ἤξευρον πῶς νὰ μοὶ ἀποκρύψωσι πλέον τὰ γεγονότα. Ἐγνώριζον, ὡς εἶπον, τὸν κατὰ δεισιδαιμονιῶν καὶ μαγισσῶν ἰδίῃ πόλεμόν μου. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἔτι εἶχον ἐκδιώξει κακὴν κακῶς μίαν, ἥτις ἐπέμενε καὶ καλὰ νὰ ἰδῇ τὴν μοῖραν μου. Καὶ προφανῶς ἐξέλεξαν τὴν ἀπόκεντρον ἐκείνην γωνίαν διὰ τὰς μαντείας αὐτῶν, χάριν ἀσφαλείας. Αἱ μεμψιμαίρια των κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐδήλουν, ὅτι τὸν εἶχον ταῖζε ἐπὶ τῆς θύρας νὰ προσυλάττῃ τὴν ἔλευσίν μου, καὶ ὅτι προέδωκε τὸ καθήκον του, ἀφήσας με νὰ εἰσχωρήσω μέχρις αὐτῶν ἀπροάγγελτος. Ἡ πονηρὰ Πυθία ἐμάντευσε τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπόν μου καὶ περισυναγαγοῦσα τοὺς κύαμους καὶ τὰ κόσκινά τῆς ἐν σπουδῇ παρπεξῆλθε διὰ τῆς ἐτέρας τοῦ κῆ-

που θύρας, ὡς βρεμμένη γάτα. Ἀναμφιβόλως ἔσχε τὴν προβλεπτικότητα νὰ προπληρωθῇ. Ἡ ἀμηχανία τῶν δύο εὐπίστων γυναικῶν, ἡ ἀδεξιότης αὐτῶν πρὸς εὐρεσιν προχείρου τινὸς ἀφορμῆς πρὸς δικαιολογίαν των, μ' ἔκαμε νὰ μετανόησω διὰ τὴν ἀδιακρισίαν μου. Διὰ τοῦτο προσποιηθεὶς τελείαν ἀγνοίαν τῶν γεγονότων,

— Βελόναις ἀγοράζετε, μητέρα; ἠρώτησα μετ' ἀδιαφορίας.

— Ναί, παιδί μου! εἶπεν ἡ μήτηρ μου μετὰ τινος δισταγμοῦ, πῶς πῶς ἀγοράζουμε βελόναις, γιὰ νὰ μβαλλώσουμε τὰ ψέμματα. Καὶ πότε ἦλθες;

— Τώρα δὲ, μητέρα, μόλις ἔφθασα.

— Καὶ ποῦν' αὐτὸ τὸ κακόπαιδο, ὁ Μιχαῆλος. Πῶς δὲν ἦρθε νὰ μὲ τὸ μνηύσῃ;

— Δὲν ἤξεύρω, μητέρα, δὲν εἶναι κανένας ἐστὴν αὐλή, ἄλλο ἀπὸ τὸ παιδί, ποῦ μοῦ ἀνοίξε τὴν θύρα.

— Ἀμ' ποῖος ἤξεύρει ποῦ θὰ πῆγε πάλι. Δὲν τὸν χωρεῖ ὁ τόπος νὰ καθῆσῃ.

Ἡ Ὀθωμανὶς ἐξηκολούθει νὰ μὲ βλέπῃ πλαγίως καὶ πονηρῶς μὲ τὸ μειδιάμα τῆς δυσπιστίας ἐπὶ τῶν χειλέων, περιμένουσα τὴν ἐκρηξίν τῆς ἀγανακτήσεώς μου δι' ὅσα εἶδον. Ἄλλ' ἐγὼ ἀντὶ πάσης ἐπιτιμῆσεως, περιττῆς πλέον τώρα, προσποιηθῆναι μὲ ὄλα τὰ δυνατὰ μου, ὅτι δὲν εἶδον τίποτε.

— Πᾶμε λοιπὸν μέσα, εἶπε, τώρα θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Ἐφέντης.

Τότε ἠκούσθη πάλιν ἀνωθεν τῶν κεφαλῶν ἡμῶν ὁ συνήθης τοῦ ὑποχωροῦντος χαρμίου θόρυθος. Προφανῶς οἱ κάτοικοί του ἦσαν μέχρι τοῦδε προσηλωμένοι εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ κηπαρίου παράθυρα, παρακολουθοῦντες μετ' εὐλαβοῦς σιγῆς τὰς κοσκινομαντείας τῆς Ἀθιγγανίδος.

Μόλις εἶχον ἐπαναλάβει τὰς συνήθεις προσγορεύσεις καὶ φιλοφρονητικὰς χειρονομίας, καὶ ἀνηγγέθη ἔξωθεν ἡ εἰσόδος τοῦ Ἐφέντη. Μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἀνεγνώρισα τὸν σκιατραφῆ καὶ φραγκοφορομένον τοῦτον Τοῦρκον, διότι ὁ ἥλιος τῆς ἐπαρχίας ἐνῶ ἀπεχρωμάτισεν ἐπιλευκάνας τὰς κυριωτέρας ἐπιφανείας τῆς ἐνδυμασίας του, εἶχε μαυρίσει τὴν λευκὴν αὐτοῦ μορφήν, οὕτως, ὥστε δὲν ἔβλεπες ποῦ ἐτελειώνον αἱ παρειαὶ καὶ ποῦ ἤρχιζε τὸ βαθύχρουν κ' ἐπιμελῶς περικεκαρμένον αὐτοῦ γένειον. Ὅσον λακωνικὰ ἦσαν αἱ ἄλλοτε ἐν τῇ γραφείῳ τοῦ Ζαπτιῆ δεξιώσεις ἡμῶν, τόσον εὐρρῶς ἦτο σήμερον ἡ ρητορικὴ τοῦ ὑπαλλήλου, τόσον ἐξεζητημένη, ὥστε νὰ μὲ ἀνησυχῇ, ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἀποστολῆς του.

— Ἀφήσατέ μας μόνους, εἶπον πρὸς τὰς γυναῖκας. Ὁ Ἐφέντης θὰ ἔχῃ νὰ μοὶ διηγηθῇ λυπηρὰς λεπτομερείας, ἀκαταλλήλους διὰ τὰ νεῦρά σας.

Αἱ γυναῖκες ἐξήλθον. Ὁ Ἐφέντης ἐσκυθώ-
πασε.

— Λεπτομερείας, εἶπε, θὰ εἶχον πραγματικῶς
νὰ σὰς ἀφηγηθῶ φρικαλέας. Δὲν τὸ κάμνω, διὰ
νὰ μὴ λυπηθῆτε ἐκ περισσοῦ, μανθάνοντες πό-
σα κρίματα ἐπῆρα ἴστων λαϊκῶ μου! Τὸ ἀποτέ-
λεσμα τῆς ἀποστολῆς εἶναι ἔτσι κ' ἔτσι πολὺ
λυπηρὸν, καὶ πρέπει νὰ τὸ μάθετε. — Εἶναι μη-
δέν. Εἶναι ἀποτυχία! Ἀποτυχία, ὡς πρὸς τὴν
ἐδικήν μας ὑπόθεσιν. Διότι αἱ ἀνακρίσεις μου
ἔφεραν πολλὰ κακουργήματα εἰς φῶς καὶ πολ-
λοὶ ἔνοχοι θὰ λάβωσι τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας
των, ἀλλ' ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μας δὲν εὐ-
ρέθη. Ἡ πρέπει νὰ ἐφρονεῖται κατὰ τὰς ἐπισυμ-
βάσας καταστροφὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἢ πρέπει
νὰ ἦναι ὁ ταχυδρόμος, ὃν ὁ μακαρίτης διεδέ-
χθη. Αὐτὸς ὁ ταχυδρόμος θὰ μὲ κάμῃ νὰ χά-
σω τὸν νοῦν μου! Τὸν εὐρίσκω ἀποδεδειγμένον
αὐτουργὸν πολλῶν κακουργημάτων, τὸν εὐρί-
σκω πιθανώτατον ἔνοχον εἰς τὸν φόνον τοῦ
πτωχοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀλλ' ἀδυνατῶ νὰ τὸν
εὕρω αὐτὸν τὸν ἴδιον! Ἀδυνατῶ νὰ τὸν συλ-
λάβω! Μόλις ἐφθασα ταύτην τὴν πρωίαν, ἔ-
δωκα τὰς αὐστηροτάτας διαταγὰς. Εἶμαι σχε-
δὸν βέβαιος ὅτι κούπτεται ἐν τῇ πρωτευούσῃ.
Ἐσῦρις. Ἡ γρη῏ ζητᾷ τὸν ψύλλο μέσ' στὸ πᾶ-
πλωμα κ' ἐκεῖνος καθεται ἴσ' στὰ ματογυάλια
τῆς. Ὅμως μὴν εἰπῆς ἀκόμη τίποτε εἰς τὴν
Βαλινδῆ, τὴν κοκκῶνα. Εἶπα καὶ εἰς τὸν Μι-
χαῆλο τὸ ἴδιο. Ὅταν μ' ἐρώτησε σήμερον πρωῒ,
τῆς εἶπα, πῶς ἡ θέσις μου μ' ἀπαγορεύει νὰ
εἰπῶ τίποτε πρὶν ἀποφανθῆ τὸ δικαστήριον. Ἡ
καὶ μὲν ἡ κοκκῶνα! Δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ
φοβοῦμαι πῶς ἐνόησε τὴν ἀποτυχίαν μου.

Εἶπον ἤδη πόσον κατ' ἀρχὰς ἐδυσπίστουν
καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δραστηριωτέρας ἐνεργείας
τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, τὸ μὲν
ὡς ἐκ τοῦ παρεμπροσθέντος μακροῦ χρόνου, τὸ
δὲ ὡς ἐκ τῆς ἐπισυμβάσας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ λε-
ηλασίας καὶ σφαγῆς. Τίς οἶδεν ἐὰν οἱ φονεῖς
δὲν εὕρην τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας αὐτῶν θεό-
θεν, ἀπολεσθέντες ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ κατα-
στροφῇ, μόνον αὐτοὶ δικαίως, μεταξὺ τούτων
ἀθῶων; Ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον ἐγνώρισα τὸν
Ἐφέντην μετέβαλον γνώμην, καὶ ἤλιπισα κ' ἐγὼ
μετὰ τῶν λοιπῶν, ὅτι ὁ ζῆλος αὐτοῦ θὰ ἰκα-
νοποιήσῃ τὸν νόμον καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ πρὸς
ἐκπλήρωσιν τοῦ θλιβεροῦ πρὸς τὸν προσφιλεῖ
ἡμῶν νεκρὸν καθήκοντος. Αἱ εἰδήσεις τοῦ ἀνα-
κριτοῦ αὐτοῦ, μὴ ἀποκρύπτουσαι μείζονα ἢ ὅτι
ὠμολόγουν ἀποτυχίαν, ἐξηφάνισαν τὰς ἐλπί-
δας ἐκείνας διὰ παντός. Οὐδὲν ὑπελείπετο
πλέον τῶρα εἰμὴ νὰ μετριάσω τὴν ἐπὶ τῆς μη-
τρὸς ἡμῶν ἐντύπωσιν τῆς εἰδήσεως, ἀναβάλ-
λων αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. Ὁ
ἀτυχῆς Ἐφέντης, τεθλιμμένος ἐν πάσῃ εἰλι-
κρινεῖα, συνεφώνει μετ' ἐμοῦ περὶ ἐγκαταλεί-

ψεως πάσης περαιτέρω καταδιώξεως, πρὸ πάν-
των ὅτε τὸν ἐβεβαίωσα πόσον σπαράσσεται ἡ
καρδία μου, διὰ τοὺς ἀθῶους, ὅσοι ἐδεινοπά-
θησαν, καθειρηθέντες ὡς ὑπυπτοὶ κατὰ τὰς
αὐστηρὰς αὐτοῦ ἀνακρίσεις. Ὡς πρὸς τὸν πρῶτον
ταχυδρόμον ἡ ἐδική μας ὑπόθεσις δὲν ἐκέρ-
διζε διὰ τῆς συλλήψεώς του. Ἀφοῦ ἐπανειλημ-
μένως ἤδη ἀπεδείχθη ἐν δικαστηρίῳ τὸ *alibi*
αὐτοῦ.

Ἐνόμιζον ὅτι ἡ μήτηρ μου προσεδόκα ἐξω-
θεν τοῦ δωματίου ἀνυπόμονος νὰ μάθῃ τὰς εἰ-
δήσεις τοῦ Ἐφέντη. Ἀλλ' ὅταν ἐγερθεὶς παρέ-
κυψα διὰ τῆς θύρας νὰ ἴδω, τὴν διέκρινα εἰς
τούς πρόποδας τῆς κλιμακῆς, ἐλέγχουσαν χα-
μηλῇ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ λίαν σφοδρῶς τὸν ἀδελ-
φόν μου Μιχαῆλον, ὅστις μετὰ μίαν στιγμὴν,
πλήρης ταραχῆς καθὼς ἦτο, ἐξέδραμε τῆς οἰ-
κίας.

— Νὰ μὴ σὲ ἴδω νὰ ἔλθῃς πίσω χωρὶς νὰ
φέρῃς τὸν Κιαμῆλη! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ μου
κατόπιν του.

— Τί τρέχει, μητέρα; ἠρώτησα ἐγὼ, ὅταν
εἶδον τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν ἐπὶ τῆς μορφῆς
τῆς.

— Τίποτε, παιδί μου, τίποτε.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, μηδὲν περὶ
τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν ἐρωτήσασα. Τόσον πολὺ
τὴν ἀπησχόλει, φαίνεται, ἡ ἔλλειψις τοῦ Κια-
μῆλη!

Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἐβλεπον τὸν
Ἐφέντην εἰς τὸν οἶκόν του. Ὑστερον ἀπὸ τό-
σους ἀγῶνας ὑπὲρ ἡμῶν, δίκαιον ἦτο νὰ δει-
χθῶ πρὸς αὐτὸν ὅσον οἶόν τε φιλοφρονητικὸς
καὶ εὐγνώμων, πρὸ πάντων, ἀφοῦ ἐβλεπον πό-
σον ἠθύμει διὰ τὴν ἀκαρπίαν τῶν ἀγῶνων ἐ-
κείνων. Ἐκάθησα λοιπὸν παρ' αὐτῶ, καὶ ἠρ-
ξάμεθα οικείως συνδιαλεγόμενοι ἐπὶ διαφόρων
θεμάτων, κυρίως πολιτικῶν. Ὅταν ἐν τῇ ῥύμη
τοῦ λόγου τὸν ἠρώτησα τί φρονεῖ περὶ τοῦ
κόμματος τῶν λεγομένων νεοτούρκων ἐν Κων-
σταντινουπόλει, ἐγερθεὶς ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ
δωματίου.

— Ἐγὼ, εἶπε, φίλε μου, ἀνήκω εἰς τὸ προ-
οδευτικὸν τοῦτο κόμμα. — Εἶπα, ἐξαγαγὼν
τοῦ θυλακίου του ἐν κλειδίῳ, ἤνοιξε τὸ ὄπι-
σθεν τῆς θύρας, ἐντὸς τοῦ τοίχου ἐκτισμένον
ἐρμάριον, καὶ ἐξακολουθῶν νὰ ὁμιλῇ,

— Ἡ ταπεινὴ μου γνώμη εἶναι, εἶπεν, ὅτι
οἱ συντηρητικοὶ εἶναι στάσιμοι, ἡ δὲ στασιμό-
της δὲν εἶναι πρόοδος.

Καὶ ταῦτα λέγων, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ταμείου
καὶ ἔφερε νὰ παραθέσῃ ἐνώπιόν μου ἐπὶ τοῦ σο-
φᾶ ἕνα δίσκον. Μία *χιλιάρικη*, δύο ποτήρια,
καὶ μερικὰ πιατάκια πλήρη πιστακίων, στα-
φιδῶν καὶ ζαχαρωτῶν εὐρίσκοντο ἐπὶ τοῦ δί-
σκου.

— Ἐννοῶ λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐφέν-

της, καθεζόμενος ἀπέναντί μου, ἐννοῶ ν' ἀφή-
σωμεν τὰ παλαιὰ καὶ σκουριασμένα καὶ νὰ ἐμ-
φορηθῶμεν νέου πνεύματος, νέων ἰδεῶν.

Καὶ ταῦτα λέγων ἐπλήρωσε τὰ πρὸ ἡμῶν
ποτήρια μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Τότε πα-
ρετήρησα, ὅτι τὸ νέον πνεῦμα δι' οὐ οἱ νεό-
τουρκοὶ ἐμφοροῦνται, ἦτο — οἰνόπνευμα!

Ἐγνώριζον, ὅτι παλαιοὶ τῶν Ἐφέντηδων τὸ
τασίζουσι ἱεροκρυφίως. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἤδυ-
νάμην νὰ φαντασθῶ, ὅτι ἄνθρωπος ἐν σχετι-
κῶς βραχεῖ διαστήματι ἡδύνατο νὰ πῆρῃ περὶ
τὴν μίαν ὁκάν *μαστίχας*, καὶ τοῦτο ἄνευ ὕ-
δατος!

Ὅταν ἦλθον νὰ μᾶς προσκαλέσωσιν εἰς τὸ
δειπνον καὶ εἶδον τὸν καλὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον
παραπαίοντα ἀπὸ τοίχου εἰς τοίχον, τότε ἐν-
νόησα διατί τὸ εἰς ὃ ἀνήκε κόμμα καρτινοθα-
τεῖ μόνον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου, καὶ μοι
ἦλθεν ὄρεξις νὰ γελάσω. Ἀλλ' ὅταν εἶδον τὴν
στυγνὴν τῆς Ὀθωμανίδος μορφῆν, τὴν τετα-
ραγμένην τῆς μητρὸς μου ὄψιν, ὅταν εἶδον ὅτι
κεκρυμμένον τι δυστύχημα τοὺς ἔκαμνε νὰ μὴ
προσέχωσι κἂν εἰς τοὺς τραυλισμούς τοῦ Ἐφέν-
του, δὲν ἤξεύρω ποῖα μυστηριώδης δύναμις συ-
νετάραξε τὴν καρδίαν μου! Προφανῶς συνέ-
βαινε κάτι τι πολὺ θλιβερώτερον τῆς μέθης
τοῦ Ἐφέντου. Ἡ ὥρα παρήρχετο, ἀλλ' οὔτε ὁ
ἀδελφός μου, οὔτε ὁ Κιαμῆλ ἤρχετο νὰ δει-
πνήσῃ μετ' ἡμῶν. Ἡ πληκτικὴ σιγῇ, ἣν ἕκα-
στος ἡμῶν ἐτήρει, ἐκορύφωσεν ὅλον ἐν τὴν ἀνη-
συχίαν μου, καὶ ἀφοῦ ἡ μήτηρ ἤρνεῖτο ν' ἀπο-
κριθῆ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ὀφθαλμῶν μου,

— Ποῦ εἶναι ὁ Μιχαῆλος, μητέρα; τὴν ἠ-
ρώτησα, διακόψας τὸ φαγητόν.

— Τώρα θὰ ἔλθῃ, παιδί μου, εἶπεν ἐκείνη
μετὰ θλιβεροῦ τόνου.

— Καὶ ὁ Κιαμῆλης; ἠρώτησα ἐκ νέου.

Ἡ μήτηρ μου ἔθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ
τῶν χειλέων, καὶ μοι ἔνευσεν ἐν ὀνόματι τοῦ
Θεοῦ νὰ σιωπήσω! Ἡ γραῖα Ὀθωμανίς, ἣτις
ἔκυπτε τὴν καταβεβλημένην αὐτῆς κεφαλὴν
μετ' ἀπεριγράπτου θλίψεως, δὲν ἐσήκωσε τοὺς
ὀφθαλμούς αὐτῆς, ἀλλ' ἐταράχθη σπασμωδικῶς
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ τέκνου τῆς. Ἐπειτα συνελ-
θοῦσα,

— Μὴ χαλᾶς τὴν ὄρεξί σου, Σουλτάνε μου,
εἶπε, προσπαθοῦσα ἐπὶ ματαίῳ νὰ μειδιάσῃ.—
Δὲν εἶναι τίποτε. Ὁ Κιαμῆλης ἐβῆκε, καὶ ἄρ-
γησε νὰ ἔλθῃ, μὰ δὲν εἶναι τίποτε.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπον τότε ἐγὼ, ἀνά-
πνεύσας. Ἐφοβήθη μὴν ἠσθένησεν. Ἀφοῦ εἶ-
ναι καλὰ, θὰ ἔλθῃ ὅπου καὶ ἂν ἦναι.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα
στεναζούσα βαθέως. Καὶ ὡς ἐὰν ἦτο ὑπερβο-
λικὴ ζέση, ἤνοιξε τὸ γιασμακίον τῆς πλέον ἢ
ὅτι τὸ ἔκαμε μέχρι ἐνώπιόν μου, καὶ
ἤρχισε νὰ ἀερίζεται διὰ τῆς μίξας αὐτοῦ ἄ-

κρας. Τὰ δάκρυα ἐστενοχώρουν τοὺς μεγάλους
ἀλλὰ βαθουλούς πως ὀφθαλμούς τῆς γραίας, ἡ
ἀνατολικὴ τῆς ὁποίας καλλονὴ μόλις διεφαι-
νετο πλέον ἐπὶ τοῦ μαραμένου προσώπου τῆς.

— Καὶ τόσο γερὸ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου,
ἐπρόσθεσεν ἔπειτα, πάλι δόξα σοι ὁ Θεός!

— Μόνον ὀλίγον χλωμὸς ποῦ εἶναι, τῆ εἶ-
πον ἐγὼ πρὸς παρηγορίαν. Ἀλλοιῶς εἶναι γερὸ
παιδί.

— Γερό, ἀνεστέναζεν ἐκείνη. Γερό, ἀλλὰ τί
τὸ θέλω! Ἀπὸ μέσα ἔχει τὸ σκουλήκι ποῦ τοῦ
ἀλέθει τὴν καρδίαν! Καὶ ἴσ' τὸ ἀναβῆ καμ-
μιὰ φορὰ στὸ κεφάλι—Θεός νὰ φυλάγῃ τὰ παι-
διὰ τοῦ κόσμου καὶ ὕστερα τὸ δικό μου! Θεός
νὰ σὲ φυλάγῃ, Σουλτάνε μου καὶ ἴσ' ἐνεῖ! Καρὰ
σεβδὰ τὸν εἶπανε, ἐξηκολούθησε θρηνητικῶς ἡ
γραῖα, καὶ καρὰ σεβδὰς εἶναι. Γιατί πολλῶν
μητέρων καρδιαῖς ἐμαύρισε, πολλὰ παλληκάρια
ἔβαλε μέσα ἴσ' τῇ γῆ τῇ μαύρῃ! Ἡ κοκκῶνα μὲ
διηγῆθη τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριανοῦ σας ποῦ
ἴσ' πῆρε τὸ φαρμάκι ἴσ' τὰ Φωμαθιά για τὴν κόρη
τοῦ Ξανθοῦλη, καὶ τοῦ ἔβγαλαν τραγοῦδι καὶ
τὸ ἄλαουσαν μέσ' ἴσ' τὸν δρόμο. . . Θεός νὰ φυ-
λάγῃ τὸ παιδί μου! —

Ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριανοῦ μας.
Ἐκ τοῦ ὑπαινιγμοῦ αὐτῆς συνεπέρανα τὸ πά-
θος τοῦ δυστυχοῦς Κιαμῆλη. Ἡ ὄρα μορφῆ,
οἱ ἔμβώδεις ὀφθαλμοὶ, τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο
στοιχεῖον ἐν ὄλῃ αὐτοῦ τῇ ὑπάρξει, οἱ διαλεί-
ποντες πυρετοὶ, ἡ ἀδιαλείπτως φθίνουσα ὑγεία
τοῦ ὄφειλον νὰ μὲ κάμουν νὰ τὸ μαντεύσω.

— Λοιπὸν ὁ Κιαμῆλης ἀγαπᾷ χωρὶς ν' ἀν-
ταγαπᾶται;

— Καὶ χωρὶς ἐλπίδα ν' ἀγαπηθῇ ποτέ! ἐ-
στέναζεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Διότι ἡ σκύλα εἶναι
ἴσ' πανδρεμμένη πλέον.

— Ἄ! εἶπον, αὐτὸ δὲν μ' ἀρέσκει. Πρέπει
νὰ βοηθήσουμε τὸν Κιαμῆλη νὰ τὴν λησμονήσῃ.

Ἡ δυστυχῆς ἐξεροῦσα εἰς παρακλήσεις, εἰς
εὐχὰς καὶ εὐλογίας, εἰς ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια,
πάντα ὑπερβολικὰ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν συνή-
θειαν, ἀλλ' ἀληθῶς ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας
αὐτῆς ἐξερχόμενα.

— Ἐὰν μοὶ κάμῃς αὐτὸ τὸ καλὸ, εἶπεν ἐπὶ
τέλους, θὰ γενῶ σιλάβα σου, νὰ σκουπίζω τὸ
κατώφλιον τοῦ σπιτιοῦ σου μετὰ τὰς βλεφαρίδας
τῶν ὀφθαλμῶν μου! — Εἶτα ἤρχησε νὰ διη-
γῆται.

Γ. Μ. ΒΙΖΥΝΗΣ.

[Ἐπὶ τὸ τέλος]

Ἰταλὸς τις φιλόσοφος ἔλεγεν ὅτι κτῆμα ἔχει
τὸν χρόνον τὸ κτῆμα τοῦτο μὴ καλλιεργού-
μενον οὐδὲν παρέχει, ἀλλ' ὅταν μετὰ προσοχῆς
ἐπιμελῆται, ἀφθόνως ἀνταμείβει τὸν δραστή-
ριον γεωργόν.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Ἐπιτομή ἐκ τ. 481.

θ'.

Ὁ χωρισμός.

Λίαν πρῶτ' τὸ τύμπανον μὲ ἐξύπνησεν. Ὑπῆγα εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου εἶδον τὸν στρατὸν τοῦ Πουγάτσεφ παρατασσόμενον περὶ τὴν ἀγγλὴν, ἐξ' ἧς ἐκρέμαντο ἀκόμη τὰ θυμάτα τῆς προτεραίας. Οἱ Κοζάκοι ἦσαν ἐριπποὶ, οἱ πεζοὶ ἔφερον τὰ ὄπλα ἐπὶ βραχίονος, αἱ σημαῖαι ἐκυμάτιζον. Πολλὰ πυροβόλα, ἐν οἷς ἀνεγνώρισα καὶ τὸ ἡμέτερον, ἦσαν ἀνατεθειμένα ἐπὶ τῶν κιλιθάντων. Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀναμένοντες τὸν σφετεριστήν. Πρὸ τῆς ἐξωθύρας τοῦ φρουράρχου εἰς Κοζάκος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ γαῦρον κιργήσιον ἵππον λευκόν. Ἐρέυνησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅπως ἴδω τὸ πτώμα τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου· ἀλλὰ τὸ εἶχον παραμερίσει, καλύψαντες αὐτὸ δι' ἐλεεινῆς ψιάθου ἐκ φλοιοῦ. Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ὁ ὄχλος ἀπεκαλύφθη, ὁ δὲ Πουγάτσεφ στάς ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς θύρας ἐξέδρας ἐχειρίτισε πάντας. Εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῶ ἐνεχείρισε σάκκον πλήρη χαλκῶν κεραμάτων, ἐξ οὗ ὁ Πουγάτσεφ ἔρριπτε κατὰ δρόμους εἰς τὸ πλήθος. Τοῦτο δὲ ὄρμησαν συνέλεγε τὰ κεράμια μετὰ βυθῆς καὶ γρονθοκοπημάτων· οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς συνενόχοις τοῦ Πουγάτσεφ, περιστοιχισαν αὐτὸν· μετὰ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Σβαμπρίνης. Τὰ βλέμματά μας δισταυρώθησαν, διακρίνας δ' ἐκ τῆς μορφῆς μου τὴν περιφρόνησιν ἣν πρὸς αὐτὸν ἠεθανόμην ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς μετ' ἐκφράσεως ἀληθοῦς μίσους καὶ προσπεποιημένης χλεύης. Ἰδὼν με ἐν τῷ πλήθει ὁ Πουγάτσεφ μοὶ ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ ἐκάλεσε πλησίον του.

« Ἄκουσον, μοὶ εἶπεν, ἀναχώρησον ἀμέσως εἰς Ὁρεμβούργον. Ἀνακοίνωσον εἰς ὄλους τοὺς στρατηγούς νὰ μὲ περιμένωσιν ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Συμβούλευσέ τους νὰ μὲ ὑποδεχθῶσι με ὑποταγὴν καὶ ὑκὸν σέβας· ἄλλως θὰ πάθωσι προμερὰ βράσανα. Κατευόδιον, ἀρχοντά μου».

Εἶτα στραφείς πρὸς τὸν ὄχλον καὶ δεῖξας τὸν Σβαμπρίνην, εἶπεν: « Αὐτός, παιδιά, εἶναι ὁ νέος σὰς φρούραρχος. Ὑπακούετέ τον εἰς ὅτι σὰς διατάσσει· ἔχει εὐθύνην διὰ σὰς καὶ διὰ τὸ φρούριόν σας.»

Μετὰ τρόμου ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους. Καταστάνας φρουράρχου τοῦ Σβαμπρίνη ἡ Μαρία περιέπιπεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὑψίστε Θεέ! τί θάπογγενη; Ὁ Πουγάτσεφ κατῆλθε τῆς ἐξέδρας· τῷ προσήγαγον τὸν ἵππον του, οὐ ἐπέθη ταχέως, μὴ ἀναμείνας τοὺς Κοζάκους, εἴτινες ἐσπευδον νὰ τὸν βοηθήσωσι.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶδον προκύπτοντα ἐκ τοῦ πλήθους τὸν Σαβέλιτς· ἐπλησίασεν οὗτος τὸν Πουγάτσεφ καὶ τῷ ἐπαρουσίασε φύλλον χάρτου. Μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ τί ἐσήμαινεν αὐτό.

« Τί εἶναι αὐτό; ἠρώτησεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Πουγάτσεφ.

— Καταδέξου νὰ τὸ διαβάσῃς καὶ θὰ ἴδῃς, » ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς.

Ὁ Πουγάτσεφ ἔλαβε τὸ φύλλον τοῦ χάρτου καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπὶ πολὺ μὲ σοβαρότητα.

« Γράφεις πολὺ δυσανάγνωστα, εἶπεν ἐπὶ τέλους· οἱ ὄξυδερκεῖς ὀφθαλμοί μας! δὲν ἔμπορουν νὰ βγάλουν τέτοια γράμματα. Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεὺς μου; »

Νεανίας, φέρων στολὴν δεκανέως ἐπλησίασε δρομαίως τὸν Πουγάτσεφ. « Διαβάσας δυνατά, τῷ εἶπεν ὁ ἀντάρτης, ἐγχειρίζω αὐτῷ τὸν χάρτην. Ἡμῖν εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθω πύθεν ἐπῆλθεν εἰς τὸν θεράποντά μου ἡ ἰδέα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Πουγάτσεφ ὁ ἀρχιγραμματεὺς, ἀνεγνω συλλαβιστὶ διὰ φωνῆς βροντώδους τὰ ἐπόμενα:

« Δύο νυκτικὰ ὑποκάμισα, τὸ ἓνα περκαλί καὶ τὸ ἄλλο μεταξωτό: ἕξ ρούβλια.

— Τί θὰ εἶπῃ αὐτό; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ συνοφρωθείς.

— Διατάξε νὰ διαβάσῃ καὶ τὰ παρακάτω, » ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς μετ' ἄκρας ἡρεμίας.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐξηκολούθησε:

« Μία στολὴ ἀπὸ πρώτης ποιότητος πράσινη τσόχα: ἑπτὰ ρούβλια.

» Ἐνα πανταλόνι ἀπὸ ἄσπρη τσόχα: πέντε ρούβλια.

» Δώδεκα ὑποκάμισα ἀπὸ ὀλανδικὸ πανί μὲ μανικέτια: δέκα ρούβλια.

» Ἐνα κουτί μὲ τὸ σερβίτσο τοῦ τσαϊτοῦ: δύο ρούβλια καὶ μισό.

— Τί εἶναι αὐτὰ αἱ ἀνοησίαι; ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ. Τί μὲ νοιάζει ἐμὲ διὰ τὰ κουτιά τοῦ τσαϊτοῦ καὶ τὰ πανταλόνια μὲ τὰ μανικέτια; »

Ὁ Σαβέλιτς ἔβηξε διὰ νὰ καθάρισῃ τὴν φωνὴν του καὶ ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ τὸ πρᾶγμα: « Αὐτό, πατέρα μου, καταδέξου νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἡ σημείωσις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐθέντου μου ποῦ ἐπῆραν οἱ κακοῦργοι.

— Ποῖοι κακοῦργοι; ἠρώτησεν ὁ Πουγάτσεφ ἐξαγριωθείς.

— Συμπάθειο, ἡ γλῶσσά μου παραπῆρε, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς· ὅσο διὰ κακοῦργοι ὄχι, δὲν εἶναι κακοῦργοι· πρέπει ὅμως νὰ μὴ τὸ κρύψωμεν· τὰ παλληκάρια σου ἐψάξαν ὅλα τὰ μέρη

1. Ἡ φράσις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ παλαιοῦ τύπου τῶν πρὸς τὸν τσάρον ἀναφορῶν. « Πλήττω διὰ τοῦ μετώπου τὴν γῆν, παρουσιάζω τὴν ἀναφοράν μου εἰς τοὺς ὄξυδερκεῖς ὀφθαλμούς σου... »

καὶ ἐκλεψαν ἃς τὰ γερά· ἃς τὰ εἶποῦμε ζάστερα. Μὴ θυμῶνης· καὶ τὸ ἄλογο ποῦ ἔχει τέσσαρα πόδια καὶ ἐκεῖνο σκοντάφτει. Διατάξε νὰ τὸ διαβάσῃ ὄλο.

— Ἄς ἦναι, διάβασε, » εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ. Ὁ γραμματεὺς ἐξηκολούθησε.

« Ἐνα πᾶπλωμα ἀπὸ περσικὸν ὕφασμα καὶ ἄλλο ἓνα ἀπὸ ταρετᾶ μὲ βᾶττα: τέσσαρα ρούβλια.

« Μία γούνα ἀπὸ ἀλεποτόμαρο, μὲ κόκκινον κλωστόν: σαράντα ρούβλια.

« Καὶ ἀκόμη ἓνα τουλούπι, ἀπὸ λαγοτόμαρο, ποῦ παρεχωρήθη εἰς τὴν μεγαλειότητά σας εἰς τὸ χάνι τῆς στέπης: δεκαπέντε ρούβλια.

— Τί εἶναι αὐτά; » ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ, οὐ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν αἰφνιδίως.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐφοβήθην περὶ τῆς τύχης τοῦ δυστυχοῦς θεράποντός μου. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ περιπλακῇ εἰς νέας ἐξηγήσεις, ὅτε ὁ Πουγάτσεφ τὸν διέκοψεν.

« Πῶς ἐτόλμησας νὰ μὲ ἐνοχλήσῃς μὲ τέτοιαι ἀνοησίαι; ἀνέκραξεν, ἀποσπᾶσας τῶν χειρῶν τοῦ γραμματεῦς τὸν χάρτην καὶ ρίπτων αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Σαβέλιτς. Ἐσκουτιασμένε! Σὺς ἐκλεψαν· μέγα τὸ κακὸ ποῦ τὸ πάθατε! Ἀλλὰ πρέπει, γερόστριγγλα, νὰ προσεύχῃσαι ἄμερα καὶ νύκτα εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμὲ καὶ τὰ παλληκάρια μου, διότι σὺ καὶ ὁ αὐθέντης σου δὲν κρέμεσθε ἐκεῖ ἐπάνω μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀντάρτας... Ἐνα τουλούπι ἀπὸ λαγοτόμαρο! Θὰ σοῦ δώσω ἓνα τουλούπι ἀπὸ λαγοτόμαρο. Ἀλλὰ ζεῦρεις πῶς θὰ βᾶλλω νὰ σὲ γδάρουν ζωντανὸν διὰ νὰ κάμουν τουλούπια ἀπὸ τὸ τομάρι σου.

— Ὅπως ἀγαπᾷς, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιτς· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ ἔχω εὐθύνην διὰ τὰ πράγματα τοῦ αὐθέντου μου.»

Ὁ Πουγάτσεφ κατεῖχετο φαίνεται τότε ἀπὸ ὀρμᾶς μεγαλοφυχίας. Ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν. Ὁ Σβαμπρίνης καὶ οἱ ἀρχηγοὶ του τὸν ἠκολούθησαν. Ἄπας δὲ ὁ στρατός ἐξῆλθεν ἐν τάξει τοῦ φρουρίου ὁ λαὸς τὸν συνάδουσεν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα μόνος ἐν τῇ πλατεῖᾳ μετὰ τοῦ Σαβέλιτς. Ὁ θεράπων μου ἐκράτει εἰς χεῖρας τὸ ὑπόμνημά του καὶ ἐκύτταζεν αὐτὸ μετὰ βαθείας θλίψεως. Ἰδὼν τὴν ἐγκαρδίον δεξιῶσιν, ἧς ἔτυχον παρὰ τῷ Πουγάτσεφ, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτῆν. Ἀλλὰ τὸ συνετὸν διάδημά του δὲν ἐπέτυχε. Ἡθέλησα νὰ τὸν ἐπιπλήξω αὐστηρῶς διὰ τὸν ἄτοπον ζῆλόν του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα.

« Γέλα, αὐθέντα, γέλα, μοὶ εἶπεν ὁ Σαβέλιτς· ἀλλὰ ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ κάμωμεν καινούργιο νοικοκυριὸν θὰ ἴδοῦμε ἂν θὰ ἔχῃς καὶ τότε ὄρεξιν νὰ γελᾷς.»

Ἐδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως ἵνα ἴδω

τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἡ παπαδιὰ ἦλθεν εἰς προὔπαντήσιν μου, καὶ μοὶ ἀνεκοίνωσε θλιβεράν ἀγγελίαν. Τὴν νύκτα, ἡ δυστυχῆς νεῦνις προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ. Εἶχε παραμιλητά. Ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἐπλησίασα ἀψοφητὴ εἰς τὴν κλίνην της. Ἐξεπλάγην δ' ἐκ τῆς φοβερᾶς ἀλλοιώσεως τοῦ προσώπου της. Ἐμεινα ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος πρὸ αὐτῆς, χωρὶς νάκούω τὸν παπᾶ Γερασίμ καὶ τὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, αἵτινες κατὰ πάσαν πιθανότητα προσεπάθουν νὰ μὲ παρηγορήσωσιν. Θλιβεραὶ ἰδέαι συνετάρασσον τὸν νοῦν μου. Ἡ θέσις τῆς δυστυχοῦς ὀρφανῆς, ἐγκαταλελειμμένης, ἐρήμου καὶ ἀπροστατεύτου εἰς τὴν ἐξουσίαν κακούργων, μὲ κατετρόξεν, ἐν ᾧ πάλιν μὲ ἀπήλπιζεν ἡ συνείδησις τῆς ἰδίας μου ἀδυναμίας· ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης πρὸ πάντων μοὶ ἐνέπνευε φρίκην καὶ τρόμον. Ἀπόλυτος ἀρχὼν αὐτός, ἔχων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἡ δυστυχῆς νεῦνις, ἦν ἐμίσαι, ἦτο ἰκανὸς νὰ διαπραξῇ τὰ πάντα. Τί ποιητέον; πῶς νὰ βοηθῶ αὐτήν; πῶς νὰ τὴν λυτρώσω; Εἰς μόνος τρόπος ὑπελείπετο καὶ ταῦτον προέκρινα. Νὰ δράμω ὅσον τάχιστα εἰς Ὁρεμβούργον, ἵνα ταχύνω τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Βελογόρσκ καὶ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὅση μοὶ δύναμις. Ἀπεχαιρέτισα τὸν ἱερέα καὶ τὴν Ἀκουλίαν Παμφιλόβναν, συστήσας αὐτοῖς μετὰ θερμῶν παρακλήσεων ἐκείνην, ἣν ἐθεώρουν πλέον σύζυγόν μου. Ἠρπασα τὴν χεῖρα τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος καὶ κατησπάσθη καὶ κατέβρεξα διὰ τῶν δακρῶν μου αὐτήν.

« Ὑγίαίνε, μοὶ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως, προπέμπουσά με. Ὑγίαίνε, Πιότρ Ἀνδρέιτς ἴσως ἐπανιδωθῶμεν εἰς καλλιτέρους καιρούς. Μὴ μᾶς λησμονήτε καὶ νὰ μᾶς γράφετε συχνά. Ἐκτός ἀπὸ σὰς δὲν ἔχει ἡ καυμένη Μαρία Ἰβανόβνα κανένα νὰ τὴν ὑπερασπίσεται καὶ νὰ τὴν παρηγορή.»

Ἐξελλθὼν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐστάθην πρὸς στιγμήν πρὸ τῆς ἀγγλῆς, ἣν ἐγχειρίτισα εὐλαβῶς. Ἐλαβον δὲ τὴν εἰς Ὁρεμβούργον ἀγούσαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου μου Σαβέλιτς. Ἐπροχώρουν οὕτω, πολλὰ διαλογιζόμενος, ὅτε ἤκουσα αἴφνης ὀπισθέν μου καλπασμὸν ἵππου. Ἐστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον Κοζάκον τρέχοντα ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ κρατοῦντα ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ βασικοικὸν ἵππον, μακρόθεν δὲ νεύοντά μοι νὰ τὸν περιμείνω. Ἐστάθην καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεγνώρισα τὸν ἡμέτερον οὐριαδνίκ. Ἀφ' οὗ καλπαζων μᾶς ἐφθασε, κατέβη τοῦ ἵππου του καὶ ἐγχειρίσας μοὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἐτέρου ἵππου μοὶ εἶπεν· « Αὐθέντα, ὁ πατέρας μας σὰς χαρίζει ἓνα ἄλογο καὶ μίαν γούναν ἀπὸ τοὺς ὄμους του! »

Ἐπὶ τοῦ ἐριππίου ἦτο προσεδεμένον ἐν του-

Λούπι εξ άρνακίδος. «Καί ακόμη, προσέθηκε μετά τινος ένδοιασμού, σ'ας δίδει και μισό ρούβλι. . . Άλλά τό έχασα 'ς τόν δρόμον, σου ζητώ συμπάθειον.»

Ο Σαβέλιτις τόν εκύτταξε λοξώς: «Τό έχασες 'ς τόν δρόμον, είπε, και τί είναι εκείνο που βροντά 'ς τήν τσέπη σου, άδιάντροπε;

— Τί βροντά 'ς τήν τσέπη μου; ύπολαβών είπεν ο ουριαθίκω χωρίς ποσώς νά ταραχθῆ, ο Θεός νά σε συγχωρήσῃ, γέρο μου! είναι ένα σίδερο από τό χαλινάρι του άλόγου και όχι τό μισό ρούβλι.

— Καλά, καλά, είπον διακόψας τήν φιλονεικίαν εύχαρίστησον εκ μέρους μου εκείνον που σε έστειλε: τήραξε όμως εις τόν γυρισμόν σου νά εύρης τό μισό ρούβλι που έχασες και κράτησέ το για τό κρασί σου.

— Εύχαριστώ πολύ, αυθέντα, είπε, στρέψας τόν ίππον του: θά προσεύχωμαι πάντοτε εις τόν Θεόν δια σ'ας.»

Ταύτα είπόν, άνεχώρησε καλπάζων, έχων επιθεμένην τήν μίαν χείρα επί του θυλακίου του και μετ' ολίγον δέν έφαινετο πλέον.

Εφόρσα τό τουλούπι και επέβην του ίππου, λαβών και τόν Σαβέλιτις όπισθεν. «Βλέπεις, αυθέντα, μοι είπεν ο γέρον, πώς ή άναφορά μου έπιασε τόπο; ο κλέπτης έντράπη! θά πῆς πώς αυτό τό ψωράλογο και αυτό τό χωριάτικο τουλούπι δέν άξίζουσι ούτε τά μισά από όσα μάς εκλεψαν εκείνοι οι άλιτήριοι, και από όσα κατέδεχθης νά τους δώσης ο ίδιος δώρον, όμως ήμπορούν νά μάς χρησιμεύσουν. Από κακό χρεωφιλότη κ' ένα σάκκο άχυρα.

[Επείκει συνέχισα].

**Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνήκισα ήσ. στί. 619.

Δ'

Τό Κάστρο τῆς κυρά-Ρήνης.

Τα έρείπια τῆς Ν. Πλευρώνας.—Ο οδηγός.—Εν τῷ Καφενέ.—Η πορεία.—Ιστορικά και Ιατρικά γνώσεις του οδηγού.—Εντός του τείχους.—Κατάβασίς εν ταίς δεξιμέναις.—Αγορά και θέατρον.—Η άνω πόλις.—Παράδοσις περί τῆς οικοδομῆς του Κάστρου.—Ο βασιλιάς Ανιλιπγός.

Εκ τῶν άνά τήν έπαρχίαν Μεσολογγίου πλείστον έρείπιων τῶν αρχαίων αίτωλικῶν ακροπόλεων, τά κάλλιον πάντων διατηρούμενα, τά μάλλον γνωστά ταίς πολλοίς, τά δημοτικώτερα κεί είναι τά έρείπια τῆς Νέας Πλευρώνας, τό Κάστρο τῆς κυρά-Ρήνης, όπως καλεῖ τό τεύχος ζεϊνέο ο λαός.

Τά έρείπια ταύτα δέν είναι πολύ αρχαία. Γνωρίζομεν ότι ή οικοδομή τῆς Νέας Πλευρώνας έγινετο μετά τήν καταστροφήν τῆς Παλαιάς

Πλευρώνας υπό Δημητρίου β' του Μακεδόνα περί τό 240 π. Χ., και ότι εν τῇ οικοδομῇ τῶν νέων τειχῶν οι κάτοικοι μετεχειρίσθησαν υλικόν εκ τῆς καταστραφείσης πόλεως, μετά πολλοῦ κόπου βεβαίως μετακομίσαντες αὐτό επί του ύψηλοῦ μέρους, όπερ εξέλεξαντο ως οχυρότερον πρός συνοικισμὸν αὐτῶν. Η ιστορία τῆς Ν. Πλευρώνας εἶνε άγνωστος σχεδόν, ως και ο χρόνος και ο τρόπος τῆς καταστροφῆς αὐτῆς: άγνωεῖται δ' ετι πόθεν έλαβε τό νέον, τό δημῶδες αὐτῆς ὄνομα. Ο Πουκεβιλ φρονεῖ ότι από Ειρήνης τινός ήγεμονίδος εκ τῆς οικογενείας τῶν Παλαιολόγων άνωμάσθη οὕτως, έρρέθη δέ και μάλλον όριστική γνώμη ότι ή Ειρήνη αὐτή ήν ή σύζυγος του αυτοκράτορος Ανδρονίκου έλθοῦσα εις Αίτωλίαν εν άποκαταστήσει άρχοντα τόν υἱόν αὐτῆς, κατόκησε δέ πιθανῶς εν τῷ ύψηλοτέρῳ μέρει του περιόλου, ένθα βυζαντινά έρείπια υπολείπονται και νῦν. Άλλά και ή γνώμη αὐτή δέν δύναται νά γείνη οὕτως άποδεκτή, αν μή κυρωθῆ άποχρώντως δι' ιστορικῶν πηγῶν.

Τά έρείπια τῆς Νέας Πλευρώνας απέχουσι του Μεσολογγίου περί τάς 2 1/2 ώρας, ή δέ πρός αὐτά άνάβασίς εἶνε δυσχερῆς και επίπονος. Ζῶον φορτηγόν δέν δύναται ν' άνέλθῃ επί τῶν άνωφερειῶν εκείνων, έφ' ὧν κυλιόνται άνά πᾶν βῆμα πολύγωνοι χάλικες και εξέχουσι κοπτεροί βράχοι: ὥστε ή μέχρις αὐτῶν εκδρομή πρέπει νά γείνη μόνον πεζῇ. Όταν εξέφρασα τήν επιθυμίαν νά επισκεφθῶ τό Κάστρο τῆς κυρά-Ρήνης, πάντες με απέτρεψαν από τῆς παραλόγου ταύτης ιδέας.—Δέν είχα τάχα τόσα πράγματα καλλίτερα 'ς τό Μεσολόγγι, τήν Τουρλίδα, τή μουσική, τους περιπάτους, τόν κόσμο, παρά ήθελα νά πάω νά χαλάσω τά πόδια μου 'ς τά κατασάβραχα και 'ς τους γερμενούς!..

Εἶνε περιττόν νά είπω ότι τά επιχειρήματα ταύτα δέν ήρκουν νά με αποτρέψωσιν από του αρχικοῦ μου σχεδίου τόσον, ὅσον ή έλλειψίς οδηγού: εκαστος έπροθυμεῖτο νά με ξεναγήσῃ άνά τήν πόλιν και τά περιχώρα, άλλ' εκεί επάνω εις τό βουνόν ήτο μεγάλη ή άπαίτησίς μου. Ηργήσα, άλλὰ τέλος εύρον εύτυχῶς τόν άνθρωπόν μου. Ακμαῖός τις φουστανελλοφόρος άνέλαιθεν όχι μόνον νά με οδηγῆσῃ εις τό Κάστρο, άλλὰ και νά μοι εξηγήσῃ όλα τά μέρη και όλα τά μυστήρια αὐτοῦ και νά μοι είπῃ μάλιστα και τήν ιστορίαν τῶν υπερηφάνων έρειπιῶν. Μόνον ήτένιζε μετά δυσπιστίας τά υποδημάτά μου και εις επίλογον τῶν υποσχέσεών του προσέθηκεν:

— Α, μά ζέρεις 'κει πάνω δέν θά ήμπορέσης νά πᾶς μ'αὐτά τά ποδηματάκια. Νά σου φέρω ένα ζευγάρι τσαρούχια πετσωμένα;

— Όχι, μή σε μέλη και θά ιδῆς πώς πηγαίνω και μ'αὐτά, άπεκριθῆν γελῶν.

— Κῦττα καλά νά μή σου μείνουνε 'ς τό δρόμο και πῶς θά γυρίσουμε;

— Δέν μένουνε κ' έννοια σου. Μά νά σου πῶ, τί ὦρα, λές νά ξεκινήσωμε;

— Νά ξεκινήσωμε νύχτα για νά μή μας πάρῃ ο ήλιος 'ς τόν άνήφορο. Μπορεῖς νά ζυπνήσης 'ς τῆς τρεῖς;

— Άκουε αν μπορῶ; και 'ς τῆς δυῶ αν θέλῃς. . .

— Όχι δ', άδελφέ, νά μήν πάμε 'σαν βρουκολάκοι 'ς τό Κάστρο άπ' τά μεσάνυχτα! Νά σκοτωθῶμε και 'ς κᾶνα γερμενό!.. Στῆς τρεῖς καλά εἶνε.

— Λοιπόν αύριο, χωρίς άλλο!

— Αύριο. Ν' άνταμωθῶμ' εδῶ δά 'ς τόν καφενέ. . .

— Θάν' ανοικτά, εκείνη τήν ὦρα;

— Όλη νύχτα εἶν' ανοικτός. . . Νά πιῶμε κᾶναν καφεδάκι νά ζυπνήσουν τά αίματα, κ' ύστερα τό μαζώνουμε γι' άπάνω.

**

Κατά τήν συνήθειάν μου δέν έκοιμήθην τήν νύχτα εκείνην. Ο φόβος μή παρέλθῃ ή όρισθεῖσα ὦρα χωρίς νά τό έννοήσω, αἱ μέλλουσαι έντυπώσεις τῆς πρωϊνῆς εκδρομῆς, ας προξώφλου, οὕτως είπειν, από τουδε εν τῇ φαντασίᾳ μου μοι αφήρουν τόν ύπνον από τῶν βλεφάρων. Εμεινα μέχρι του μεσονυκτίου άναγινώσκων, έστρηφογύρισα επί μίαν ὦραν χώνων τήν κεφαλήν εν τῷ προσκεφάλῳ: εις μάτην, ήτο άδύνατον νά κοιμηθῶ. Και λοιπόν ήγέρθην τῆς κλίνης, ενεδύθην και ένθυμηθεῖς τόν λόγον του οδηγού μου ότι ο καφενές εἶνε ὅλην τήν νύχτα ανοικτός, έλαβον τόν πῖλόν, τήν ράβδον, και τάς διόπτρας μου, και εξῆλθον του οικου ακροποδητή να μή εξυπνήσω και τους λοιπούς, οἵτινες μή σκοποῦντες νά επισκεφθῶσι τήν Νέαν Πλευρώνα δέν είχαν βεβαίως διόλου ὄρεξιν νά χάσωσι τόν ύπνον των.

Εντός του μικροῦ καφενέ δέν ήτο κᾶνεῖς πελάτης τοιαύτην ὦραν, μόνον εις άγωγιότης είχε πῆ πρό μικροῦ τόν καφέν του και έλυε τόν ίππον, εν είχε δέση παρά τῇ θύρᾳ. Τό έσωτερικόν του καταστήματος ήτο στενόν και πενιχρότατον: τρεῖς τράπεζαι μικραἱ μελαμβοφεῖς, επί τῶν ὁποίων διακρίνοντο ετι ήμισέβστοι αριθμοἱ χαρτοπαιγνίου δια κιμωλίας γεγραμμένοι, ὀλίγα εδῶλια ψάθινα και ξύλινα σακμνια, άπαραίτητοι εἰκόνας επί τῶν τοίχων, ο μπουγές πράσινος και λυχνία πετρελαίου επ' αὐτοῦ καπνίζουσα και άποσπένουσα ὀσμῆν ισχυράν, άπετέλουν τήν ὅλην διασκευῆν του νυκτερινοῦ τούτου έντευκτηρίου τῶν άμαζήλατων, τῶν καρραγωγέων, τῶν σιδηρουργῶν. . . και τῶν επιθυμούντων νά επισκεφθῶσι τά έρείπια τῆς Νέας Πλευρώνας.

Ο καταστηματούρχης φαίνεται ότι έκοιμάτο όπισθεν του μπουφέ, διότι ήκούετο εκείθεν συριστική άναπνοή ύπνώττοντος και περικοπαί τινες ρυγχαλητικῆς μονωδίας, εξέπληρου δέ τάς παραγγελίας τῶν πελατῶν παιδιάριον δεκαπενταετῆς έχον τους μὲν πόδας γυμνοῦς τήν δέ κεφαλήν κεκαλυμμένην δι' άχυροπλέκτου πῖλου. Παρήγγειλα ένα καφέν μέτριον, ὅστις ήτοιμάσθη, μεθ' ὅλην τήν μετριότητα αὐτοῦ, μόλις μετά παρέλευσιν ήμισείας ὠρας. Ο δέ ύπηρέτης, άφοῦ με ήρώτησεν αν θέλω φατιά ή τίποτε άλλο, εις τάς άρνητικᾶς άπαντήσεις μου εκρινεν ὀρθόν νά μή άγρυπνῆ επί πλέον χάριν εμοῦ και καθεσθῆς επί εδωλίου και κλίνας επί τραπέζιου τήν κεφαλήν έκοιμήθη γλυκύτατα υπό τῶν πλατῶν γύρον του πῖλου του. Και εγώ έπινα μετά δυσπιστίας και εις δόσεις μικράς και άραιάς τό μέλαν και άχνίζον άφέψημα κριθῆς και ὀσπρίων, όπερ καλοῦσιν οι καφεπῶλαι τῶν έπαρχιῶν καφέν. Εἶδον τό ὠρολόγιόν μου μετ' άπελπισίας: ή ὦρα ήτο ακόμη δύο και τέταρτον. Ηργήσα λοιπόν νά τροφοδοτῶ τόν νοῦν μου με χιλίας ιδέας, σχέδια και όνειροπολήματα να τόν διασκεδάσω, άλλὰ και αὐτός δέν είχε δι' ὅλου ὄρεξιν και έπληττε και ένύσταζε: και ίσως θά έκοιμώμην κ' εγώ επί του εδωλίου μου, αν εκτακτος περιστάσις δέν επήρχετο πρός διασκεδάσιν τῆς νυκτερινῆς άνίας.

Όπισθεν του μπουφέ εν τῇ απόλύτῳ αιγῇ του καφενέ ήκούσθη αἴφνης άνδρική βραγχνή φωνή:

— Εὐτύς. . . έφτασα! είπε.

Και ήγέρθη άνθρωπος φουστανελλοφόρος μέσης ήλικίας ισχνός και μικρόσωμος, ή μορφή του ήτο στρυφή και ή κόμη του μακρά και και περίπλοκος ως γόρδιος δεσμός. Ο άνθρ οὗτος ήτο βεβαίως ο καφεπῶλης: σπεύδων ήρπασε κίτρινον τινα δίσκον έθηκεν εντός δυο ποτήρια ὕδατος, πινάκιον λουκουμίων και προῦχῶρε πρός εμέ. . .

Ητοιμαζόμεν νά τῷ είπω ότι εκαμε λάθος, ότι δέν εξήτησα τίποτε, ὅτε είδον αὐτόν μετ' άπορίας άποθέτοντα ταύτα επί άλλου γειτονικοῦ τραπέζιου:

— Άμέσ'ς! . .

Εἶπε πάλιν ο καταστηματούρχης και σπεύδων έφερεν ὅμοιον δίσκον μετά τριῶν ποτηρίων εις άλλο τι τραπέζιον, έπειτα και εις τρίτον.

Η εκπληξίς μου έκορυφούτο: ήτο λοιπόν τρελλός ο άνθρωπος αὐτός; Και τόν παρετήρουν, μετά κρυπτοῦ τινος φόβου ακολουθῶν εκαστον κίνημα αὐτοῦ, και τόν είδον πάλιν κρυπτόμενον όπισθεν του μπουφέ και ύπνώττοντα. Τῷ αὐτῇ στιγμή ὁ παῖς άρυπνίζετο. Ερριψε νυσταλέον βλέμμα επί τῶν τριῶν δίσκων, έμειδιάσε και βραδέως έγερθεῖς μετεκόμισε πάλιν

αυτούς και απέθηκε τὰ σκεύη εἰς τὰς προτέρας θέσεις των.

— Δὲν μὲν λὲς, τὸν ἠρώτησα, τί ἔπαθε ὁ ἀφέντης σου καὶ ἐσερβίρισε τὰ τραπέζια καὶ τῆς καρέκλαις.

— Συχνὰ πυκνὰ τὰ φκιάνει αὐτὰ, θαρρεῖ πῶς ἔχει μουστερηδες ἔς τὸν ὕπνο του καὶ σηκώνεται. Εἶνε *κυπριβάτης*!

••

Ἐπὶ τέλους ἡ κεφαλή τοῦ ὀδηγοῦ μου προέβαλε διὰ τῆς στενῆς θύρας:

— Μπα, εἶπεν ἀπορῶν, ἐδῶ ἔβρισκασαι; κ' ἐγὼ ἔλεγα πῶς τοῦ κάκου θὰ σκώθηκα καὶ σὺ θὰ βλέπτης μαλαματένιζ ὄνειρατα.

Εἶτα πλησιάζων καὶ καθήμενος:

— Καλημέρα! προσέθηκεν ἐν ἐπιλόγῃ.

Ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνος ἔπιπε τὸν καφέν του «για νὰ ζυπνήσουν τὰ αἵματα» ὡς ἔλεγεν ἐπανειλημμένως, ἐγὼ ἤμην ἡδὴ ὀρθιος καὶ ἀνυπόμονος πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν 3 1/4 ἐξήλθομεν εἰς τὴν σκοτεινὴν ὁδὸν, διότι ἡ σελήνη κλίνασα πρὸς τὴν δύσιν ἐφώτιζε μύλις τὰς ἀνω ὀροφὰς καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν. Κύνες τινὲς ὑλάκτουσαν κατὰ τὴν διαβάσιν μας καὶ ὅταν εἰσίων αὐτοὶ ἤκουον πάλιν μόνον τὸν ἦχον τῶν βημάτων μας, καὶ διέκρινον τὴν ἀγγίχουσαν καὶ ἀφελῆ μορφήν τοῦ συντρόφου μου ὑπὸ τὰς συνεχεῖς λάμπεις τοῦ σιγάρου του. Διελθόντες στενοῦς τινὰς δρομίσκους τοῦ Μεσολογγίου, ἠκολουθήσαμεν εἶτα τὴν μεγάλην ἐπαρχιακὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν πρὸς Αἰτωλικὸν καὶ Ἀργίριον. Ἐβαδίζομεν βήματι γοργῶ, χωρὶς ν' ἀνταλλάσσωμεν οὐδ' ἓνα λόγον. Μόνον ὅταν μετὰ πορείαν 3/4 τῆς ὥρας καταλιπόντες τὴν ὀμαλὴν ὁδὸν ἠκολουθήσαμεν ἀτραπὸν τινα πλαγίαν, ὁ ὀδηγός μου εἶπε:

— Αἶ, χρόνια καὶ χρόνια πῶχω περάση ἐδῶ βόσκωντας πρόβατα!

— Ὡστε θὰ ζεῦρης τὸν τόπον αὐτὸν περιφημα.

— Ἄκου λέει; σπιθαμὴ ἔς σπιθαμὴ! . . Ἐλ' ἀπὸ δῶ ἔς τὴν βεματιὰ νὰ διαβοῦμε.

Εἶχεν ἡδὴ προβῆ ἡ αὐγὴ, τὰ ἀντικείμενα διεκρίνοντο ὡς ἐν λεπτοτάτῃ ομίχλῃ περιβεβλημένα, ἡ θάλασσα πέραν προσελάμβανε χροιάν γαλακτώδη.

Ὁ ὀδηγὸς ἐσταμάτησεν αἰφνης πλησίον ἀγρίας τινὸς ἀπίου, ἣν εἶχον περιζώση λυγαριὰ καὶ ἄλλοι θάμνοι. Ἐκυψεν, ἀνήγειρε διὰ τῆς βάρβδου τοὺς συρομένους ἐν τῇ γῆ κλαδούς, καὶ ἐφαίνετο ἐρευνῶν τὸ ἔδαφος. Ἰστάμενος πλησίον αὐτοῦ μάτην ἐζήτησαν νὰ μαντεύσω τί ἐβλεπεν ἐκεῖ· οὐδὲν ἄλλο διεκρίνα ἢ σωρὸν ὀγκωδῶν λίθων.

— Δεκαπέντε χρόνια καὶ οὔτε ἴσαλεψαν τὰ

λιθάρια ἀπ' τὸν τόπον τους! . . Ἐψιθύρισεν ὁ ὀδηγὸς ὡσεὶ μονολογῶν.

Ἡ ἀπορία μου ἐκορυφώθη:

— Καὶ τ' εἶν' αὐτὰ τὰ λιθάρια; ἠρώτησα.

— Τὸ μνῆμα τοῦ πατέρα μου. Δαπὰ τὸν θάψαμε τὸν μακκρίτη τὸν γέροντα.

Ἀκούσιον ῥίγημα συγκινήσεως ἤσθάνθη ἐν τῷ ἀπροσδόκητον τοῦτο ἀκουσμα καὶ προσέβλεψα μετὰ συμπαθείας τὸν σύντροφόν μου.

Ἐξηκολουθήσαμεν πάλιν τὸν δρόμον μας, ὅστις καθίστατο ὀλονὲν μᾶλλον ἀνωφερὴς καὶ ἐπίπονος. Ἦσαν μέρη τινὰ τόσῃ δύσβατα, ὥστε πρὸς στιγμὴν διεκοπτον τὴν πορείαν ἐν ἀναπνεύσῳ, ἐνῶ ὁ ὀδηγός μου, ὁ εὐκνήμις Αἰτωλός, ἀπὸ λιθάρια ἔς λιθάρια κολλῶν τὸ τσαρούχι του προηγείτο πολλὰ βήματα ἔμπρός. Ἐνίοτε μόνον ἵνα μὲ δώσῃ καιρὸν νὰ τὸν φθάσω ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν καὶ μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον:

— Δὲν μου λὲς κείνον τὸν καιρὸ τῆς κυρὰ Ῥήνης, πεταλωμένοι νάταν αὐτοὶ οἱ δαιμονισμένοι πού καθώταν' ἄφ' πάνου;

— Ὁχι δά! ἡ ἱστορία λέει πῶς ἦταν κ' ἐκεῖνοι ἀπετάλωτοι ἄν ἑμᾶς, καὶ φοροῦσαν μάλιστα καὶ παπούτσια περὶ ἑλαφρὰ ἀπὸ τὰ δικά μας.

— Ἀμ' καὶ πῶς τάχα; περπατοῦσαν ἐδῶ ἔς τὰ κοτρώνια ἄνω; Αὐτοὶ θὰ χαλάγαμε τοῦ κόσμου τὰ παπούτσια. Μωρὲ βιὸς πού θὰ τὸ κάνανε οἱ παπουτσηδες κείνου τοῦ καιροῦ! ἔλοι μογεῖνδες θὰ γινότανε!

Μετ' ὀλίγον ἴστατο πάλιν:

— Δὲν μου λὲς ἐσὺ πούσαι γραμματισμένος, αὐτὰ ἐδῶ τὰ λιθάρια τοῦ κάστρου νάνε πολὺ παληά;

— Πολὺ παληὰ βέβαια.

— Παληότερ' ἀπ' τὸν καιρὸ πούρθαν οἱ Βενετσιάνοι;

— Πολὺ παληότερα!

— Κι' ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Σπᾶνιες;

— Ἀκόμη παληότερα.

— Κι' ἀπὸ τότε πού πῆραν οἱ Τούρκοι τὴν Πόλι;

— Ἀκόμη περὶ παληά.

— Ὡστε ἔμπορεῖ νὰ φάνουν κι' ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Μελχισεδέκ! . .

Ἡ χρονολογία αὕτη μὲ ἐξέπληξε.

— Τίνος Μελχισεδέκ; ἠρώτησα.

— Πού εὐλόγησε τὸν μέγ' Ἀλέξανδρον ἔς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐμένα, ἔτσι μ' ἀρέσουν αὐταῖς ἡ ἱστορία καὶ μὲ τὰ λίγα γραμματικάκι πώμαθα, ἅμα ἔχω καιρὸ κατὶ διαβάζω.

Καὶ ἀληθῶς ἐκ πλείστων ἄλλων ὁμιλιῶν του ἐνόησα ὅτι εἶχεν ἀναγνώσῃ συλλαβίζων βιβλίον τι ἐλληνικῆς ἱστορίας καὶ ἕτερον Παλαιᾶς Γραφῆς, ἅτινα συνέχεε τερατωδῶς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του, καθιστῶν τὸν Λεωνίδα ἀνεψιὸν τοῦ Ἀβραάμ, τὸν Σκούλ *μωραίτην*, καὶ τὴν ἐν Σα-

λαμῖνι ναυμαχίαν ἀσφηγούμενος ὡς γενομένην μεταξύ τοῦ Εὐρουβιάδου . . καὶ τοῦ Φαραῶ.

Ὁ πολῦτιμος ὀδηγός μου ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν ἐκέκτητο καὶ γνώσεις πρακτικῆς φαρμακολογίας. Οὕτως ἐκριζώσας χόρτον τι ἀπὸ τῶν βράχων χρώματος στακτεροῦ πρασίνου, μοὶ ἐσύστησεν αὐτὸ ὡς ἀριστον θεραπευτικὸν τῆς ὀδονταλγίας:

— Τὰ βράζεις, πίνεις τὸ ζουμί του, πάει ἔς τὰνάθεμα ὁ πόνος. Σφίγγει τὸ δόντι σου, στουρνάρι γίνεται μὲ μιάς. Ἀμύγδαλο τσακίζεις καὶ δὲν σοῦ πονάει.

Καὶ ὅταν ἐξέφρασα τὸν θαυμασμόν μου: πῶς τόσον ἀπλοῦν φάρμακον ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει, ἐμβριθῶς ἀπεκρίνατο:

— Αἶ! πόσα καὶ πόσα βοτάνια δὲν ἔβρισκονται ἔς τὰ βουνά, πού νὰ τὰ ζέρῃ κανέννας, θάματα ἔμπορεῖ νὰ κἀνη. Κάθε ἀρώστια ἔχει τὸ βοτάνι τῆς, κ' ἡ λαβωματιαῖς ἀκόμα ἔχουσε τὸ δικά τους βοτάνια.

— Καὶ ποιὸ εἶνε;

— Ὁ δέντρος! τὸν ζέρεις τὸν δέντρο; Νὰ γδάρης λίγη ἀπὸ τὴ φλούδα του νὰ τὴν κοπανίσῃς καὶ νὰ τὴ βάλῃς ἔς τὴ λαβωματιαῖς, εὐτὺς στύφει καὶ σφαλαίει ἔς δέκα μέρας, ἄν πως νὰ μὴν ἦτανε.

••

Ἐν τούτοις προσηγγίζομεν ὀλονὲν πρὸς τὴν Δ. πλευρὰν τοῦ τείχους, ἥτις ὀρθοῦται μακρὰ καὶ ἀκμαία. Μετ' ὀλίγον ὁ ὀδηγός πατῶν ἐπὶ κρημισθέντων πελωρίων λίθων ἀνήρχετο διὰ τῆς μεγάλης πύλης, ἥς ὁ ἕτερος παραστάτης, ὁ ἀριστερὸς ὀρθοῦται ἔτι μονόλιθος καὶ γιγάντειος τὸ ἀνάστημα, ἐνῶ ὁ δεξιὸς καταπεσὼν καὶ εἰς δύο μέρη συντριβὴς ἐκτάδην κεῖται ἐπὶ ἄλλων λίθων τοῦ τείχους κεκλιμένος.

Ὁ ὀδηγὸς ἴστατο ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου τμήματος αὐτοῦ:

— Ἄκου δῶ, μοὶ εἶπεν, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἤμουνα τσομπανόπαιδο τὸ θυμάμαι, χτύπαγα τὴν ἀγκλίτσα ἔς δαῦτο τὸ λιθάρια καὶ βρόνταγε ἄν πως νάταν σήμαντρο κλησιζας.

Καὶ ἀληθῶς ὁ λίθος κρουσθεὶς διὰ τῆς βάρβδου ἤχησεν ὡς μέταλλον. Ὁ δὲ ἀπλοῦς σύντροφός μου τὸν παρετήρει καὶ ἤκροστο μετὰ θαυμασμοῦ, ἀποδίδων βεβαιῶς ὑπερφυσικὴν τινα ἰδιότητα εἰς τὸν ἀρχαῖον λίθον.

Ἡ πόλις ἐσωτερικῶς διηρεῖτο εἰς δύο τμήματα: τὴν ἀνω πόλιν μετὰ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὴν κάτω πόλιν. Ἀλλὰ τὸ τεῖχος περιλείπει ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς πόλεως, ἐντὸς τῆς ὀρθογωνίου περιοχῆς αὐτοῦ ἐκτάσεως δύο περιπυχιλομέτρων. Εἶνε δὲ τὸ τεῖχος τοῦτο ἰσχυρότατον, ὀπλισμένον διὰ τετραγώνων πύργων κατὰ διαστήματα 50-100 βημάτων ὀκδομημένων καὶ τῶν ὁποίων ἡ πρόσοψις ἦν πε-

ρίπου 8 βημάτων. Οἱ ὀγκῶδεις λίθοι, τελείως ἐξεργασμένοι, φαίνονται προσηρμοσμένοι ἀλλήλοις μετ' ἐκτάκτου ἐπιμελείας, ἰδίως ἐν ταῖς πύργοις, σῶζονται δ' εἰς τμήματά τινα τοῦ τείχους 15 σειραὶ λίθων ὑψούμεναι πολὺ ὑπεράνω τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐδάφους. Πύργων ἐρείπια δύναται τις νὰ μετρήσῃ 30. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου, τῆδε κάκεισε φαίνονται τμηματικῶς ἴχνη οἰκῶν, καὶ τινα τμήματα λίθων ὁμοιάζοντα πρὸς ὑπόβαθρα ἀγαλαμάτων.

Τὸ μᾶλλον ἐκπληττον ὅμως εἶνε αἱ εὐρεῖαι καὶ βαθύταται δεξαμεναὶ αἱ ἐντὸς τοῦ βράχου ἐσκαμμέναι, ἃς ὁ ὀδηγός μου ἐκάλει, ὡς ὄλος ὁ λάος, *φυλακαῖς*. Αἱ δεξαμεναὶ αὗται διανοίγονται ὡς βάρκθρον τετραγώνων εἰς βάθος ἴσως 15 μέτρων, εἶνε δὲ πέντε καὶ συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας διὰ μεσοτοιχῶν τετραγώνων ἐν σχήματι ταιούτῳ: Λ. Ἐν τῷ βάθει τῶν δεξαμενῶν ὁ χρόνος συνεπύκνωσε σωρεῖς λίθων καὶ χρώματος καὶ ἡ πλουσία φύσις ἔστειλε καὶ εἰς τὰ ξηρὰ ἐκεῖνα κλαστικὰ καὶ κισσοῦς, οἵτινες περιέπλεξαν καὶ ἐκόσμησαν τοὺς βραχώδεις ταίχους.

Κατήλθομεν μετὰ πολλῆς δυσκολίας εἰς τὰ βάρθρον ἐκεῖνα καταρρίπτοντες διὰ τῶν βάρβδων τὰ πυκνὰ νήματα φαρμακερῶν σφαλαγγίων, ἅτινα ὑπάρχουσι ἐν ἀφρονίᾳ, λακτίζοντες δ' ἐνίοτε καὶ λευκάζοντα σωληνοειδῆ δέρματα ὄρεων, ἀπερριμμένα ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἐρπετῶν.

Διὰ τῶν αἰχμηρῶν θυρῶν διήλθομεν καὶ περιεργάσθημεν τὰ διάφορα στενά καὶ ἐπιμήκη χωρίσματα, ὧν τὸ τελευταῖον πρὸς Δ. εἶνε τὸ στενώτατον πάντων· ἐπὶ τινος δὲ παρεῖας αὐτοῦ φαίνονται ἐξέχοντες λίθοι ὡς βαθμίδες καταστραφείσης κλίμακος.

— Μωρὲ μπουντροῦμι δῶ κάτου πού θάτανε! εἶπεν ὁ ὀδηγός, ἐμμένων ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐχρησίμευσεν ὡς φυλακαὶ τὰ ὑπόγεια ἐκεῖνα. Καὶ θάτανε βέβαια καὶ σκεπασμένα ἀπὸ πάνω . .

— Ἴσως, εἶπον μηχανικῶς καὶ βλέπων ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μύλις μικρὸν τεμάχιον Οὐρανοῦ, ἐπέσπευδον τὴν ἀπὸ τοῦ βάθους ἐκεῖνου ἐξοδὸν ἡμῶν. Ὁχι μόνον οἱ δηλητηριώδεις κάτοιχοι τῶν ὀπείων ἤλθομεν νὰ ταραξώμεν τὴν ἡσυχίαν δὲν ἦσαν εὐχάριστοι σύντροφοι τόσα μέτρα ὑπὸ τὴν γῆν, ὅχι μόνον μὲ κατελάμβανε ψυχὸς μέχρι ῥίγους ἐν τῷ βαθεῖ τούτῳ ὑπόγειῳ, ἀλλ' ἐν γένει ἠσθανόμην τὸ πνεῦμά μου κατὰκοπον καὶ τὴν καρδίαν σφοδρῶς ἀλγοῦσαν, χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ ἐννοῶ διατί. Ἀνέβην μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ συχνάκις ἀνασυρόμενος ὑπὸ τῆς στιβαρῆς χειρὸς τοῦ συντρόφου μου.

— Πᾶμε τώρα κι' ὡς τὸ παζάρι νὰ δοῦμε μὴν ἔχουν κἀνα ψάρι φρέσκο! εἶπεν ἀστεεινῶμενος καὶ προχωρῶν ἀκριβῶς πρὸς τὰ τοξοειδῆ ἐρείπια τῆς ἀγορᾶς, διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἠπόρησα

μεγάλως: — Πώς ο άμαθής λαός εγνώριζε πού
έκειτο ή άρχαία άγορά; Είνε αίνιγμα!

‘Αλλ’ εις τὰ θεατρικά δέν ήτο πολύ δυνατός
ο άδηγός μου· όχι μόνον δέν εγνώριζε πού έ-
κειντο τὰ έρείπια του μικρού θεάτρου τής Ν.
Πλευρώνος, αλλά και μετ’ άπορίας ήκουσεν ότι
είχον θεάτρον τότε:

— Νάχαν άπ’ τὰ τότες και καφέ σαντάν
εδώ;

— Και περισσότερο άκόμη, είχαν παράστασι
μεγάλη...

— ‘Σάν τὸ Μάρκο Μπότσαρη πούχαν κάνει
κάτι θεατρίνοι ‘ς τὸ Μισολόγγι τὰ πρόσπερι.
... ‘Α ψυχή μου τουφεκίδι, και παλληκαριά!
άνεκραξεν ένθουσιωδώς επί τή άναμνήσει τής
πραστάσεως. ‘Επειτα άτενίζων κύκλω τὰ έ-
ρείπια προσέθηκε κινών μετ’ οίκτου τήν κεφα-
λήν!

— Πέτρα και πέτρα! λιθάρια κι’ άγκωνά-
ρια, νά χτίσης μιὰ Πάτρα ολάκαιρη. Τζάνουμ,
τί τὰ θέλαν δ’ά πάνω και τὰ μαζώναν αυτά;...
Τρελλός κόσμος!

Και εδρών φάινεται τήν κατάλληλον φράσιν
έζηκολούθησεν άνα πᾶσαν στιγμήν κατόπιν έ-
παναλαμβάνων έλεγειακάτατα:

— Τρελλός κόσμος!

..

‘Ιν’ ανέλθωμεν εις τὸ άνω μέρος τής πόλεως
έβαδίζομεν επί βράχων κοπτερών, πολυσχιδών
και τετρημένων ως εξ’ ήφαιστειώδους τινός κλο-
νισμού του εδάφους. ‘Αλλ’ ότε είπον τούτο πρὸς
τόν σύντροφόν μου.

— Καλέ, δέ βαρείσαι! μοι άπεκρίθη, έσείς
οί γραμματισμένοι θαρρείτε πώς όλα τὰ ‘ξη-
γάτε με τή φιλοσοφία. ‘Η πέτρας αύταις είν’
έτσι άπ’ τόν καιρό πώκαν’ ή Εύα τήν άμαρ-
τία ‘ς τόν Παράδεισο κ’ έφαγε τόν καρπό.

Τόν προσέβλεψα άπορών πρὸς στιγμήν ένό-
μισα ότι με περιπαίζει. Και άληθώς, ποία ή
σχέσις μεταξύ του άμαρτήματος τής προμή-
τορός μας και τής μορφής των βράχων; ‘Αλλ’ ο
Αίτωλός έδωκεν εύθύς τήν εξήγησιν:

— ‘Η Εύα άμα έφαγε τὸ μήλο, έκανε τά-
χας τήν άδιάφορη και τήν ύσια Μαρία για
νά μην τήν καταλάβη ο γέρω Σαθαώθ, κ’ έθα-
νε πώς θά ζυμώση. Μά ο Θεός όταν τήν κατα-
ράσθη και τήν ‘ξεκούμπισε με τόν άντρα της
άπ’ τόν Παράδεισο, καταράσθη και τὸ ζυ-
μάρι· κείνο πού βαστούσε ‘ς τὰ χέρια της και
τὸ ‘πέταξε ‘ς τή γη και είπε: Πέτρας και
λιθάρια νά γείνη! κ’ έγεινε.— Νά! — τήραζε,
δὲ μοιάζουν οί βράχοι εδῶ ‘σαν ζυμάρι μα-
λαγμένο με τὰ δάχτυλα;...

Νομίζει τις ότι μετὰ δέκα βήματα θά φθά-
ση εις τὰ άνω έρείπια, και όμως βαδίζει, άνέρ-
χεται όλονέν επί συντριμμάτων πατῶν και μό-

λις μετὰ πολὺ άφικνεῖται εις τὸ ύψιστον μέρος,
ένθα τοῦχοι άσβεστόκτιστοι ύπολείπονται μι-
κρὰς βυζαντινῆς έκκλησίας:

— ‘Εδῶ είνε μιὰ στέρα Ισα με κάμαρη,
‘σαν εἰς’άξιος ‘βρές τηνε, είπεν ο σύντροφός μου.

‘Εστρεψα κύκλω τὸ βλέμμα, ήρουνησα, αλλά
δέν διέκρινα τίποτε· τότε δ’έκεῖνος θριαμβευτι-
κῶς με ώδήγησε πλησίον μεγάλων τινων πρί-
νων, οἵτινες είχαν έπιστεγάση έντελῶς δια τῶν
φυλλωμάτων αύτων τὰ χειλη δεξαμενῆς πολὺ
άθαβεστέρας και μικροτέρας τής άλλης. ‘Εχρη-
σιμοποιήθη δ’ αύτη επί βυζαντινῆς έποχῆς,
διότι φαίνεται κεχρισμένη δι’άσβεστώδους χρί-
σματος και σημεῖα του θόλου διακρίνονται, ό-
στις έσκεπεν αύτήν.

‘Εκαθήσαμεν ολίγον, άπό τής περιωπῆς εκεί-
νης θαυμάζοντες τὸ περίξ ήμῶν πλούσιον πα-
νόραμα εξ’ όρέων και λόφων και θαλασσῶν.
‘Αλλ’ ή ώρα ήν ήδη έβδόμη, ο ήλιος θερμότα-
τος, και είχομεν εμπρὸς δρόμον πλέον των 2
ώρῶν.

‘Η κατάθασις δέν ήτο μὲν εύκολος, αλλά
δέν άπήτει τόσον χρόνον, όσον ή άνάθασις. Μετ’
ού πολὺ εἴμεθα πάλιν επί τής όμαλῆς έπαρχια-
κῆς οδοῦ. Τότε ένεθυμήθην ότι ο άδηγός μοι
είχεν ύποσχεθῆ νά μοι είπη τήν ιστορίαν του
κάστρου. Και ένῶ έβαδίζομεν, άνευ πολλῶν πα-
ρακλήσεων, ήρξατο βραδέως και μοι άφηγήθη
δια τής χαρακτηριζούσης αύτόν ζωντανῆς φρα-
σιολογίας τήν περι τής οικοδομῆς του κάστρου
παράδοσιν ήτις είνε τοιαύτη τις:

• ‘Η κυρὰ - ‘Ρήνη ήταν μιὰ ώμορφη, πολὺ
ώμορφη κοπέλλα και καθῶτας ‘ς αύτὸ τὸ
βουνὸ και πρὶν νά χτισθῆ τὸ Κάστρο. Δυὸ βα-
σιλόπουλα τήν αγαπούσανε ο ‘Ανήλιαγος κι’ ο
Γυφτάκης. Αύτηνῆς ή καρδιά πειὸ ήθελε τόν
‘Ανήλιαγο γιατ’ ήταν ώμορφος, μά έλα πού
‘φοβώτανε και τὸ Γυφτάκη πού ήταν παλλη-
καρὰς. Τὸ λοιπὸν επειδή και δέν ήξερε ποιανού
νά δώση τήν καρδιά της, τούς είπε νά κάνουνε
άπό ένα μεγάλο κατόρθωμα: ο Γυφτάκης νά
χτίση τὸ Κάστρο με τούς πύργους, με τὰ πα-
λάτια του, με τὸ παζάρι του, με τὰ όλα του,
κι’ ο ‘Ανήλιαγος περνώντας κάτω άπ’ τή γῆ
νά φέρη ‘ς τὸ βουνὸ τὸ νερὸ τής λίμνης τ’ Αγ-
γελόκαστρου, κι’ όποιος τελειώση πρώτος τή
δουλειά του εκείνον θ’ αγαπήση. ‘Ο Γυφτάκης
άρχινησε νά χτίζη τὸ Κάστρο με χιλιάδες μα-
στόρους και μαστορόπουλα και ‘σε δυὸ χρόνια
τὸ μπίτισε με όλα του τὰ κατατόπια. ‘Ηταν
πειὰ ή ‘μέρα για νά παραδώση τὰ κλειδιά ‘ς
τήν κυρὰ - ‘Ρήνη, κι’ αύτ’ήτανε θλιμμένη πού
δέν είχε μάθη τί άπόκάν’ ο ‘Ανήλιαγος κι’ όλοι
τόν ‘λέγαν πώς θά ‘πνίγηκε πολεμώντας νά
φέρη τὸ νερὸ. ‘Ο Γυφτάκης καταχαρούμενος πειὰ
έκανε τραπέζι ‘ς όλους τούς μαστόρους μετ’ τὸ
μαρμαρένιο παζάρι του Κάστρου, κι’ όλοι ήταν

χαρὰ και γλέντι. ‘Ξάφνου άκούεται μεσ’ άπ’ τή
γῆς κατὰ μεσῆς ‘ς τὸ παζάρι ένα βουητό κι’
άνοιγει με μιὰς και πετιέται ο ‘Ανήλιαγος όξω:
Καλῶς τὰ χαίρεστε, λέει, μά τραπέζι χωρίς
νερὸ δὲ γένεται. Κ’ εύτὺς ολόδροσο και καθά-
ριο νερὸ άρχίνησε νά σταλαζῆ. ‘Η κυρὰ—‘Ρήνη
τότε είπε πώς αύτὸς έτέλειωσε πρώτος τή δου-
λειά γιατί ο Γυφτάκης δέν της είχε παραδώση
τὰ κλειδιά άκόμη κι’ αγαπήσε τόν ‘Ανήλιαγο
κι’ ο φίλος μας ο Γυφτάκης έμεινε ‘ς τὰ κρύα.
Τότε κι’ αύτὸς άπ’ τὸ κακὸ του έχτισε αντί-
κρυ άλλο κάστρο, τὸ Γυφτόκαστρο, και πολε-
μοῦσε τάνανυ Κάστρο.

‘Η έτέρα παράδοσις περι του ‘Ανήλιαγου και
τῆς κυρὰ—‘Ρήνης δέν είνε άγνωστος, άναφέρε-
ται δὲ και ύπὸ του Heuzey έν τῷ περι ‘Ακαρ-
νανίας συγγράμματι αύτου, άλλ’ επειδή είνε εκ
τῶν ώραιοτέρων έλληνικῶν παραδόσεων παρα-
θέτω αύτήν εις στίχους γεγραμμένην:

‘Ο βασιλιὰς ‘Ανήλιαγος

‘Σ του βασιλιὰ του Τρίκαρδου τὸ μοναχὸ παιδί
‘Η μοίρας πού τὸ μοίρωσαν κατὰρα είχανε κἀνη
Πῶς άμα ή ήλιος θά τὸ ‘δῆ
Εὐθύς θί νά πεθάνη.

Κι’ ο βασιλιὰς κατέρως του, μ’ έλπίδα νά σωθῆ
‘Από του ήλιου τὸ κακὸ, και φλογισμένο μᾶτι,
Τούχτισ’ επίτηδες βαθὺ
Μίσα ‘ς τῆ γῆ παλάτι.

Χρόνια ‘πέρασαν — πῆθαν ο γέροντες γονεῖς...
Και με τὴν ώρα τὴν καλή θά βασιλέψῃ τῶρα
‘Ανήλιαγος ο ‘μορφονεὶός
‘Σ του Τρίκαρδου τῆ χώρα.

Και βασιλιὰς ο ‘Ανήλιαγος τῆς ‘μέρας του περνᾷ
Μίσα τὰ βασιλιὰ παλάτια του — και μοναχὸ τὸ βράδυ
Βουνὰ και κάμπους τριγυρνᾷ
‘Σ τῆς νόχτας τὸ σκοτάδι.

Κ’ ή κυρὰ — ‘Ρήνη ή ώμορφη τὸν εἶδε μιὰ βραδύτῃ
‘Σ τὸ Κάστρο μᾶρὸς νά κυνηγᾷ μ’ ολόρωτο φεγγάρι
Κ’ έννοιῶσ’ άγάπη ‘ς τὴν καρδιά
Γιὰ τῆς παλληκαρι.

‘Ο βασιλιὰς ‘Ανήλιαγος — ‘σαν κάθε βασιλιὰ —
Τῶρα κ’ αύτὸς όλονοχτις ‘ς τῆ χώρα δὲ γυρίζει...
‘Σ αγαπημένη άγκαλιὰ
Γυρμένοξ ξενυχτίζει.

Μά ‘ς τῆ χαρὰ του δέν ξεχνᾷ της μοίρας τὸ γραπτό
Και πρὶν νά φέβῃ ‘ς τὸ βουνὸ, και πρὶν νά σῶση τῆστρο,
‘Αφίει ταῖρι ζηλευτὸ
Και φεύγει άπό τὸ Κάστρο.

Του κάκου τὸν ‘ρωτᾷ ή κυρὰ: γιατί ‘τσι πρωτῶν
Τὴν παρατάει μοναχῆς; — ‘Εκεῖνος δέν της κρίνει
Και μάθη ζήλεια τυραννῆ
Τῆ οόλια κυρὰ—‘Ρήνη.

Τόσο, πού τί σφίζεται ή πονηρὴ κυρὰ;
‘Ολους με μιὰς τούς πετινοῦς του κάστρου της σκοτώνει...
Γιὰ νά μὴ ‘νοιώση μετ’ φορά
‘Ο νεῖός πῶς ξημερώνει.

‘Ο βασιλιὰς ‘Ανήλιαγος γελᾷται τὴν αἰγῆ...
Και πρὶν νάρθῆ ‘ς τὸν Τρίκαρδο, κοντὰ ‘ς τὴν Παλιομάνη,
Κατὰρα! — ο ήλιος είχε ‘έγῆ
Κι’ ο νεῖός είχε πεθάνη!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΞΙΝΗΣ.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΚΡΑΙΡΜΟΝΤ

και τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν έν ‘Ηλίδι.

‘Επί τῶν δυτικῶν παραλίῶν τῆς Πελοπον-
νήσου άπλοῦται τὸ άπέραντον εκ σταφιδοφυ-
τειῶν και άμπελῶνων πεδῖον τῆς ‘Ηλίδος, οὔ-
τινος τὰς εκτάσεις διαρρέει ο ποταμὸς Πηνειός,
καθιστῶν αύτὰς γονίμους και παραγωγικὰς ι-
δίᾳ κατὰ τὴν έποχὴν τῆς λειψυδρίας.

‘Επί τῆς πεδιάδος ταύτης, ής τὴν εκτρεψιν
ἀποκἀνει θεώμενος ο οφθαλμὸς του διαβάτου,
οὐδεὶς λόφος, οὐδέν ὕψωμα ὑπάρχει μόνον εις
τὰς έσχατίας αύτης και επί τῆς ακτῆς του ‘Ι-
ονίου Πελάγους εξαπλοῦται σειρά χθαμαλῶν
και δασωδῶν λόφων, επί τῆς κορυφῆς τῶν οποι-
ων ὕψοῦται ὡς γίγας πελώριος, αλλά συντετριμ-
μένος, τὸ κάστρον Χλουμουτζι.

Τὸ φρούριον τούτο έπονομαζόμενον Κλαιρ-
μόντ, έτι δὲ και Castel tornése, (διότι έν αύτῷ
οί Γάλλοι είχαν ιδρύσει νομισματοκοπεῖον τῶν
torreliar), εκτίσθη έν έτει 1223 ὑπὸ Γοδοφρεί-
δου Β’ Βιλλαρδουίνου, όστις άναγνωρισθείς ὑ-
πὸ του πενθεροῦ του αυτοκράτορος τῆς έν Κων-
σταντινουπόλει λατινικῆς αυτοκρατορίας ὡς
πρίγκιψ τῆς ‘Αχαΐας, έπεχείρησε δια τῶν χρη-
μάτων τῶν αρχιεπισκοπῶν τῆς Πελοποννήσου
τήν άνίδρυσιν του Χλουμουτζι, ήμίσειαν περίπου
ῶραν τῆς πόλεως Γλαρέντζας, νῦν δὲ Κυλλήνης,
ἀπέχον, ὡπερ άνεδείχθη ή πλουσιωτέρα τῶν ἰπ-
ποτῶν αὐλή, και τὸ άσφαλέστατον έρεισμα τῆς
τότε Φραγκοκρατείας. ‘Εκ τῶν τειχῶν δὲ αύτου
μόνος ο πύργος εἰσέτι διατηρεῖται, εις τινὰς δ’
αύτου θόλους διακρίνονται έτι άμμοκονιόματα,
εμφαίνοντα τὴν γαλλικὴν πολυτέλειαν. ‘Εχε
δὲ και ο πύργος οὗτος τὸ επίσημον, διότι ὑ-
πὸ τούς τοξοειδεῖς θόλους αύτου εξέπνευσε
Γοδοφρείδος Βιλλαρδουίνος ο Β’.

Τὸ ὕψηλόν τούτο φρούριον δέν ήδύνατο ή βε-
θαίως νά ὑποκύβῃ εις τὰς προσβολὰς του χρό-
νου, και επί τῶν επαλλῆσεων του φρουρίου εκείνου,
ένθα άλλοτε εκραδαίνοντο τὰ ξίφη τῶν ἰππο-
τῶν, σήμεραν φύεται αὐτομάτως ή ονακάνθη με-
τὰ σημυδῶν και ο κισσὸς έν συμπλέγματι με-
τὰ τῆς βάτου, κατατρωγόμενα ἀπλήστως ὑπὸ
τῶν άνεροχόμενων εκείσε βυῶν και προβάτων τῶν
περίξ χωρικῶν. Εἰς δὲ τὰ άλλοτε μεγαλοπρεπῆ
αύτου δώματα, ένθα εκράτουν οί επάργυροι πετρι-
νιστῆρες τῶν διαφόρων ἰπποτῶν, και άντή-
χουν οί θορυβῶδεις αὐτῶν γέλωτες, σήμεραν
μυριάδες πτηνῶν ποικιλοχρῶν έχουνι κτίσει
τὰς καλιὰς των.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸ ἄλλοτε μεγαλοπρεπὲς φρούριον καταλαμβάνεται ὑπὸ τινος μελαγχολίας διὰ τὴν παντελῆ καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν, εἰς τὴν περιήλθεν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου. Ἀποβάλλει ὅμως τὴν μελαγχολίαν του ὁ ἐπισκέπτης, ὅποταν κατευθύνῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν περὶ ἀνθρώπων καὶ καλλιεργημένων πεδιάδων, ἐφ' ὧν κείνται διεσπαρμένοι κῶμαι καὶ χωρὶς παμπληθῆ, καὶ θεωρήσῃ ἐκ μὲν τῶν μεσημβρινῶν ἐπαλξεων τοῦ φρουρίου τὴν ἀπεραντὸν πεδιάδα ἐσπαρμένην καὶ πεφυτευμένην, ἣν ὀφιοειδῶς διαρρέει ὁ Πηνειὸς καὶ πολλὰ ἄλλα ῥυάκια, ἐκ δὲ τῶν ἀνατολικῶν τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπέλων, πολίχνας ἀμυγιάς οἷον τὰ Λεχαινὰ, τὴν ἱστορικὴν ἄλλοτε χώραν τῶν Γάλλων ἱπποτῶν Ἀνδραβίδα, τὸ κατάφυτον Βαρθολομεῖο καὶ παμπληθῆ χωρία, διακρινόμενα ὡς λευκὰ κηλίδες ἐν τῷ ἀπεράντῳ λειμῶνι.

Τὸ φρούριον αὐτὸ, κυριαρχούμενον ποτὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Βιλλαρδουίνου, κατεῖχε καὶ ἀπείρους ἐκτάσεις γαιῶν, ἐν αἷς εἶχον ἀνεγερθῆ πολλά καὶ Μονὰ καὶ ἐκκλησιδία. Ἐκ τῶν Μονῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία εἰσέτι ἀμυγιάζει, καὶ ἐν αὐτῇ σώζονται λειψάνα τινὰ τῆς πρώτης περιωπῆς.

Ἡ Μονὴ αὕτη κειμένη ἐπὶ ἀειθαλοῦς κοιλάδος εἶνε γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ «Γέννησις τῆς Παναγίας» καὶ γενικώτερον «Τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν», εἶνε δὲ ἀρκούντως πλουσία, ὡς ἔχουσα ὑπὸ τὴν κυριότητά της ἀπεράντους ἐκτάσεις γαιῶν καὶ κτημάτων καὶ πολλὰ ἐξοχικὰ ἐκκλησιδία, ἐξαρτώμενα ἀπ' αὐτῆς.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς μετὰ τῶν κελιῶν της εἶνε ῥυθμοῦ Βυζαντινοῦ, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μάνδρας ὑψηλῆς, ἣν παμμεγέθης καὶ πανάρχαιος κισσὸς ἐπισκεπάζει, ἀναρριχώμενος ἐκεῖθεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τοίχους τῶν κελιῶν τῶν μοναχῶν, καὶ ἐπιστέφων τοὺς ἀμαυροὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ἣτις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐκκλησία γειτονικῶν τινῶν χωρίων, ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Βιλλαρδουίνου ἐντελῶς δυσανάγνωστος καταστάς, ὡς καὶ τινῶν ἄλλων ἐνταφιασθέντων ἐκεῖσε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γ' σταυροφορίας. Τὴν χλοερὰν κοιλάδα, ἐφ' ἣς ἵδρυται, περιέθει γραφικὴ ὁδὸς νέα, κατασκευασθεῖσα διὰ χρημάτων τῆς Μονῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πανηγύρεως, τελουμένης ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας. Σχεδὸν ἅπασα ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε περιτοχισμένη ὑπὸ αἰμασιῶν ἀειθαλῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ λευκάνθη, ἡ πασχαλιά, ὁ θυμὸς, ἡ πικροδάφνη σπείρουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἀγρία αὐτῶν ἀνθὰ ἐπὶ τοῦ περιφεροῦς δρόμου. Ἐχει δ' ἡ Μονὴ ὑπὸ τὴν κυριότητά της καὶ τὸ ποτὲ θαλερὸν δάσος τῶν λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν,

τὸ ὁποῖον πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀποτελεῖ ἐν τῶν πλουσιωτέρων αὐτῆς κτημάτων, ὡς παράγον πλεόντων 500,000 λειμωνίων καὶ πορτοκαλλίων, ἐξαγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἐξωτερικόν. Ἡδὴ ὅμως πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐνέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ μυστηριώδης τις ἀσθένεια, καὶ πρόκειται νῦν νὰ ἐκχερσῶθῃ, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σιτοφόρος ἀγρός.

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ φρουρίου Κλαυμῶντ καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινόν αὐτοῦ μέρος κείνται τὰ λουτρά Κυλλήνης, κτήμα καὶ αὐτὰ πρὸ τινῶν ἐτῶν τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν, νῦν δὲ περιεθρόντα ἀπὸ τοῦ 1880 εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου, καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου Μυρτουνησίων. Ἡ τοποθεσία τῶν λουτρῶν εἶναι θαυμασία, καὶ πολλοὶ ἐγραψαν περὶ τοῦ γραφικοῦ καὶ ὑγιῶς τούτου μέρους. Ὡς δ' ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως πολλῶν χημικῶν, τὰ ὕδατα ταῦτα περιέχουσι πολλὰς μεταλλικὰς οὐσίας.

Πέραν τοῦ κάστρου Χλουμοῦτζι καὶ ἐγγὺς τῶν Λεχαινῶν κείνται τὸ χωρίον Παλαιούπολις, ἐνθα ἄλλοτε ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ λαμπρὰ Πισάτις, περὶ ἣς πολλὰ ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιηγητῶν.

Ἐν Λεχαινοῖς.

Δ. Δ. ΣΑΤΣΗΓΙΑΝΗΣ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 84^{ης} ἐπετειοῦ τῶν γενεθλίων τοῦ στρατάρχου Μόλτκε γερμανικὴ ἐφημερὶς ἀναφέρει τὸ ἐξῆς περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον.

Ὁ στρατάρχης ἀγαπᾷ νὰ παίξῃ καθ' ἐσπέραν οὐδὲ μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του λοχαγοῦ Μόλτκε καὶ ἄλλων φίλων. Καὶ κατ' αὐτὸν δὲ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ὁ Μόλτκε εἶχε συνήθειαν νὰ παίξῃ τὸ ἀγαπητὸν αὐτῷ παιγνίδιον βιάς ἢ τοῦ δυνατῶν, ὁ δὲ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ συνταγματάρχης Claer εἶχε ἐντολὴν νὰ τῷ προμηθεύῃ συμπαικτορας.

Καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐκάθητο παίζων, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου ἔκαμνον αὐτῷ τὰς ἐκθέσεις των, ὅταν δὲ ἤρχετο ἡ σειρά του νὰ μείνῃ ἀμέτοχος τοῦ παιγνιδίου, μετέβαινεν εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἐνθα ἐπὶ χάρτου τινὸς ἠπλωμένου ἐμελέτα τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐφεύρισκε τὰς ἀναγκάσις ἀντικινήσεις μετὰ τῆς μαθηματικῆς ἐκείνης ἀκριβείας.

Οὕτω τὴν 25 Αὐγούστου 1870 καθ' ὃν χρόνον ἐπαίξε τὸ οὐδὲ ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ πρὸς τὸν Μεῦσιν ὑποχώρησις τοῦ στρατάρχου Μακμαῶν. Καθ' ὅσον ἐφθάνον αἱ ἐκθέσεις ἐκ διαφόρων μερῶν, ἡ διεύθυνσις τῶν Γάλλων διευκρινίζετο μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ὅτε δ' ἔληξε τὸ παιγνίδιον, ὁ στρατάρχης μεταβὰς εἰς τοῦ αὐτοκράτορος, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔδει νὰ βυθίσῃ οὐχὶ πλέον πρὸς τὰ Παρίσια, ἀλλὰ πρὸς τὸν Μεῦσιν. Ἡ σπουδαία δ' αὕτη ἀπόφασις, ἡ οὕτως αἰφνιδίως ληφθεῖσα, κατέληξεν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Σεδάν.

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

Τὸν κατωτέρω πίνακα συγκριτικῆς ταχύτητος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς διάφορα ἄλλα κινούμενα σώματα ἐλάβομεν ἐξ ἐπιστημονικοῦ γαλλικοῦ συγγράμματος. Ὡς χρονικὸν μέτρον συγκρίσεως λαμβάνεται ἐν αὐτῷ τὸ δευτερόλεπτον, τὸ δὲ διανυόμενον διάστημα σημειοῦται διὰ τοῦ συνήθους ἑκατοστομέτρου :

	Μέτρα
Ἀνθρωπος διανύων 4 χιλιόμετρα καθ' ὥραν διανύει εἰς 1 δευτερόλ.	1,11
Πλοῖον διανύον 9 ἀγγλικὰ μίλλια	4,63
Ὁ συνήθης ἀνεμὸς	5—6—
Τὸ θαλάσσιον κύμα ἐπὶ βάθους 300 μέτρων	6,81
Τορπιλλοφόρον, διανύον 21 ἀγγλικὰ μίλλια καθ' ὥραν	10,80
Ἴππος καλπάζων	15,—
Ἀμαξοστοιχία διανύουσα 60 χιλιόμε. καθ' ὥραν	16,67
Ὁ ἰέραξ καὶ ἡ ταχύπτερος περιστέρα	18,—
Τὸ κύμα ἐν καιρῷ τρικυμίας εἰς τὸν Ὠκεανόν	21,85
Θύελλα	25—30—
Διαβίθαισι τῶν ἐντυπώσ. διὰ τῶν νεύρων τοῦ ἀνθρώπ.	33,—
Τυφῶν	40,—
Πτήσις τῶν ταχυτάτων μικρῶν πτηνῶν.	88,90
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ἀέρι.	337,20
Σφαῖρα τηλεβόλου	500,—
Ἡ σελήνη ἐν τῇ περὶ τὴν γῆν κινήσει αὐτῆς	1012,—
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ὕδατι	1435,—
Ἡ γῆ ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς	29,516,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ὑποβρυχίων καλωδίων	4,000,000,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ἐναερίων συρμάτων.	36,000,000,—
Τὸ φῶς	300,400,000,—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Εἶσθε ἡ ὠραιότερα κυρία ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε ἐγνώρισα. ἔλεγε προχθὲς ὁ κομφενοῦμενος ἀλλὰ δυσειδὴς κύριος Κ* πρὸς τινὰ φιλάρεσκον τεσσαρακοντούτιδα, ἧς πρὸ πολλοῦ εἶχε ἐξανθήσει τὸ κάλλος.

— Ἐπεθύμουν νὰ εἰμποροῦσα νὰ σᾶς κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο κομπλιμέτο, ἀπήντησε δηκτικῶς ἡ κυρία.

— Τίποτε εὐκολώτερον, κυρία μου! ἀρκεῖ νὰ δεῖξητε καὶ σεῖς τόσον ὀλίγον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὅσον ἔδειξα ἐγὼ χάριν σας.

Ὁ κ. Α* παρεπονείτο εἰς τὸν γειτονά του τὸν Ἀγαθόπουλον ὅτι ὑποφέρει φιβερά ἀπὸ τὰ μᾶτι του, καὶ τὸν ἠρώτα ἂν ἤξευρε κανὲν ἰατρικόν. Ὁ Ἀγαθόπουλος ἀπήντησε.

— Τῆς ἀπερασμέναις μὲν ἡμερῶν καὶ μένα τρομερὰ ἔνα ὄντι! ἀπεράσισα καὶ τὴν βράζα καὶ ἀμέσως μὲν ἔπερσεν οἱ πόνοι... Κάμετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιο... ἔμπορεῖ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ.

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

Ἡ ἐργασία εἶνε ῥίζα καὶ πηγὴ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ· ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύναται νὰ υπάρξῃ διὰ τὸν ἀνθρώπον μετὸν δυστύχημα ἢ ἡ ἀκοπὸς ἐκπλήρωσις ἀπασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἔλλειψις παντὸς πόθου, πάσης ἐλπίδος, παντὸς ἀντικειμένου ἐνεργείας. Τὸ αἶσθημα τῆς ἐλλείψεως σκοποῦ τινος ἢ αἰτίου πρὸς ἐξάσκησιν τῶν δυνάμεων εἶνε δι' ἀνθρώπον νουνεχῆ ἢ μᾶλλον ἀνυπόφορος, ἢ δεινοτάτη ἀπασῶν τῶν δυστυχιῶν. Ὁ μακρήσιος Σπινύλα ἠρώτησέ ποτε τὸν σιρ Ὁράτιον Βερ ὑπὸ ποίας νόσου κατεβλήθη ὁ ἀδελφός του: «— Ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐργασίας», ἀπεκρίθη οὗτος. «— Ἀλλοίμονον, εἶπεν ὁ Σπινύλας, ἀρκεῖ τοῦτο ὅπως διαφθερίῃ οἰονδήποτε ἀνθρώπον». (Σμάλις).

Οὐδεὶς τηρεῖ καλλίτερον μυστικόν τι ἢ ἐκεῖνος, ὅστις τὸ ἀγνοεῖ.

Σημεῖον πολυμαθείας εἶνε τὸ νὰ γινώσκῃ τις νὰ ἀκροᾶται τοὺς ἄλλους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὅτε ὁ πρίγκιψ Γκορτζάκωφ διορίσθη ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, οἱ ἱατροὶ συνεβούλευσαν αὐτῷ συντόμως νὰ γυμνάζεται πλεῖον ἢ πρότερον. Ὁ δὲ πρίγκιψ ὅπως χάνη ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον καιρὸν, ἐσκέφθη νὰ πηδᾷ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ὑπεράνω μικρῶν καθισμάτων ἐπίτηδες τοποθετουμένων. Ἐννεοῖται ὅτι πρὶν ἀρχίσῃ τὴν γυμναστικὴν του ταύτην ἐφρόντιζε νὰ κλεισθῇ καλῶς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του· ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ἐλησμήνησε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν θριαμβευτικῶς ἐπήδα μὲ ἠνωμένους πόδας ὑπεράνω σκίμποδος, ὑπάλληλός τις τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν καταλαμβάνει αὐτὸν ἐπ' αὐτοφῶρῳ.

Ὁ νεκρὸς διπλωμάτης ἔμεινε κατὰ πληκτος ἐπὶ μικρὸν, ἰδὼν τὸν προεστᾶμενον αὐτοῦ ἐν τοιαύτῃ κομικῇ θέσει· τὸ πρᾶγμα ἠπέιλει νὰ καταστῇ δυσάρεστον, ὅτε ὁ νέος δι' ἐτοιμότητος μεγάλης πνεύματος λέγει σοβαρώτατα· «Εἶνε δυσκολώτατον αὐτὸ τὸ πῆδημα, ἐξοχώτατε, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔχω κάποιαν ἐπιδειξιότητα εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀσκήσεως, καὶ στοιχηματίζω εἰκοσιρουνδρια, ὅτι πηδῶ μακρύτερον ἀπὸ τὴν ἐξοχότητά σας».

Ὁ πρίγκιψ ἐδέξατο τὴν πρότασιν· ὁ ὑπάλληλος εἰδείξε τὴν εὐφρίαν νὰ χάσῃ τὸ στοιχημα καὶ νὰ μὴ εἴπῃ εἰς οὐδένα λέξιν περὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου. Μετὰ τινὰς ἐβδομάδας ἐπροβιβάσθη, ἔκτοτε δὲ ὁ πρίγκιψ ἐξηκολούθει προστατεύων αὐτὸν, καὶ δικαίως ἄλλως, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰδείξε μεγίστην ἰκανότητα διπλωμάτου.

Μεγάλα ἀργυρίου ποσὰ ἀπολαμβάνει ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας οἶκος, ἅτινα καλοῦνται οὐχὶ «ἐπιχορήγησις», ἀλλὰ «σύνταξις παρὰ τοῦ ἔθνους», καὶ ἐφ' οἷς πολλὰ καὶ δριμύα γραφουσὶν ἐκ διακλειμμάτων ἔναι τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων. Ὁ βασιλεὺς οἶκος μετὰ τῶν μὴ Ἀγγλῶν συγγενῶν ἀπολαμβάνει κατ' ἔτος σύνταξιν 898,302 λιρῶν. Πλὴν δὲ τούτων ἔχει ἡ βασίλισσα ἐκ τοῦ δουκάτου Λάγκαστερ πρόσοδον 43,000· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν μεγάρων 42,946· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν θαλαμηγῶν 35,885· ὑπὲρ τῶν αὐλικῶν θεακόντων καὶ στρατιωτῶν 71,797· χάριν δὲ διαφόρων ἄλλων μισθῶν καὶ συντάξεων 20,916· ἐν συνόλῳ 622,133, μὴ συμπεριλαμβανομένων 112,000 διὰ 22 παρὰδιστους. Ὁ τῆς Οὐαλίας πρίγκιψ ἔχει «σύνταξιν» 117,748· πρόσοδον ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Κορνουαλίας 50,079· χάριν τῆς συμβίου του 10,000· ὡς ναύτης δὲ 63 λίρας. Ὁ δούξ τοῦ Ἐδιμβούργου Ἀλφρέδος ἔχει σύνταξιν 26,596· ὁ δούξ Κορνῶτ Ἀρθούρος 26,500· ὁ δούξ

Ἀλβάνου Λεοπόλδος 26,350. Ἡ πρώτη θυγάτηρ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ μέλλουσα αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας ἔχει 8,040· ἡ Ἐλένη, σύμβιος τοῦ Χριστιανοῦ Σλέσβικ Χόλσταϊν 6000· ἡ Λουίζα σύμβιος τοῦ μαρκιῶνος Λόρν 16,000, ἡ Βεατρίκη, ἀγαμος οὖσα, οὐδεμίαν ἀπολαμβάνει σύνταξιν. Ὁ δούξ Κάμβριζ, 22,203· ἡ γυνὴ αὐτοῦ 6000· ἡ πριγκίπισσα Αὐγούσα Κάμβριζ, δούκισσα Μακλεδούργου Στρέλιτς 3,000· ἡ Μαρία Κάμβριζ, δούκισσα Τεκ 5000. Ἐκ τῶν Γερμανῶν συγγενῶν ἀπολαμβάνει ὁ δούξ Κομβερλάνδης 500· ὁ πρίγκιψ Σαξωνίας Βάιμαρ, ἐξάδελφος τῆς βασιλίσσης 3357· ὁ κόμης Λαίνινγκεν 1460· ὁ πρίγκιψ Λάγγεμβουργ, ἀριστος ἐρμουγλυφεύς, 1860 λίρας ὡς κυβερνήτης τοῦ μεγάρου Οὐίνδσορ. Κατ' ἐξοχὴν βαρέως φέρουσιν οἱ Ἀγγλοὶ τὰς ἀποδιδόμενας εἰς ἀλλοδαπούς τὸ γένος συντάξεις. Δύο ὄλας ἑκατονταετηρίδας ἐλάμβανον οἱ δούκες Γράφτον ἐτήσιον σύνταξιν 1674 λιρῶν ὡς **Master of the Pipe**, καθιέρωντες τὴν βασιλικὴν καπνοσύριγγα. Ἡ θέσις κατηργήθη, ἀλλ' αἱ συντάξεις ἐξακολουθοῦσιν. Ἐν ταῖς λεγομέναις διαδοχικαῖς συντάξεσι συμβαίνουνσι πολλὰ σκάνδαλα καὶ παρατράγγωδα. Ὁ ταῦτα ἐλέγχετο Βραδὸν ἐπεσπάσατο τὴν ἔχθραν τῶν αὐλικῶν καὶ τῆς ἀριστοκρατίας πολλῶ μᾶλλον ἢ διὰ τῆς ἀθεότητος αὐτοῦ.

Ὁ περιώνυμος Ἀγγλος ζατρκιοπαίκτης **Blackburn** ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ εἰς τὴν Λέσχην τοῦ Ἄστεος κατόρθωμα ὄντως ἔκτακτον εἰς τὸ ζατρκιον. Ἐπαίξε συγχρότως εἰκοσι καὶ μίαν παρτίδας ζατρκίου ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους· καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκέροθησε τὰς 19, ἀνέβαλε δὲ τὴν συμπλήρωσιν 2 ἄλλων παιγνιδίων. Τὸ θαυμάσιον αὐτὸ κατόρθωμα μνήμης καὶ δεξιότητος ἐνεποίησεν εἰς πάντας ἰσχυροτάτην αἰσθησιν.

Ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Βερολίνου ὑπάρχει νῦν πλήρης συλλογὴ διαφόρων πιθήκων, τῶν μᾶλλον προσεγγιζόντων πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς οἱ *gorilla*, *χιμπατζέ*, *οὐραγκουτάγκου* καὶ *γιββῶν*. Ὁ οὐραγκουτάγκος ἐφθασε μόλις ἐπ' ἐσχάτων· εἶνε νέος ἔτι, εὐθύμου δὲ καὶ ἀγαθοῦ χαρακτήρος. Λίαν περιεργος ἦτο ἡ ὑποδοχὴ, ἥτις ἐγένετο αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων πιθήκων· ὁ μὲν *gorilla* ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς αὐτόν, καὶ ἐκράυαζε δυνατὰ εὐθὺς ὡς ὁ νέηλος ἐφαίνετο θέλων νὰ συνδέσῃ γνωριμίαν μετ' αὐτοῦ· τοῦναντίον, φιλόφρων ἐδεικνύετο ὁ *χιμπατζέ*· ὁ οὐραγκουτάγκος πάλιν, τὸ καθ' αὐτόν, ἐγίνωσκε κάλλιστα νὰ ἀμύνεται, καὶ ὅταν ὁ *χιμπατζέ* τὸν ἐπειράζε, τοῦ *καταβαλε* ἰσχυρὰ βράπιασμα, τὰ ὅποια τὸν ἔκαμον ἐν τέλει νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις πρὸς τὸν σύντροφόν του τοῦτον.